

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΘ' (ΕΣΑΜΗΝΟ Α')

Ἀθήνα, 15 τοῦ Μάρτη 1922

ΑΡΙΘ. 757 (ΦΥΛ. 6)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ : Κ. Χαριτάκη. «Ἡ ἑκατονταετηρίς τῆς Ἑλλ. Ἐπαναστάσεως».
ΙΩΣΗΦ ΡΑΦΤΟΠΟΥΛΟΣ : Ἡ ὥραία ζωή.
ΙΣΙΔ. ΚΑΡΑΡΗ : Μιά μέρα στή στάνη.
ΙΠΠΟΔΥΤΟΣ : Ὁ Μπράντζ.
Σ. ΚΑΡΑΙΣΚΑΚΗ : Βραδυή θλίψη.

Ο ΝΟΥΜΑΣ : Φαινόμενα καὶ ΠΡΑΓΜΑΤΑ.

Κ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ : Ἀνέκδοτα γράμματα πρὸς τὸν Νάντην.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ : Νεοελληνική φιλολογία. — Ξένη φιλολογία. — Νέα βιβλία. — Περιοδικά. — Χωρὶς γραμματόσημο.

Γ. ΧΑΡΙΤΑΚΗ : «Ἡ ΕΚΑΝΤΟΤΑΕΤΗΡΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ»

Ἡ ἀστική τάξη ἔννοει νὰ πανηγυρίσῃ τὴ νίκη τῆς. Ἡ συμπλήρωση μιᾶς ἑκατονταετίας ἀπὸ τὸ 1821 παρουσιάζεται σὰ μιὰ καλὴ εὐκαιρία ποὺ ἡ ἀστική μας τάξη ἔννοει νὰ τήνῃ ξεμελαλλεψτῆ γιὰ νὰ δείξῃ τι κέρδισε ὁ λαὸς σὲ ὕλική καὶ πνευματικὴ πρόοδο κάτω ἀπὸ τὸ καθεστῶς ποὺ συντρίβοντας τὴν τούρκικη κυριαρχία καὶ τὸ σύμμαχό τῆς ἑλληνικὸ κοτζαμπασισμό κατωρθώσε κείνη νὰ θεμελιώσῃ. Ἡ συμπλήρωση αὐτῆς τῆς ἑκατονταετίας, νομίζει ὁ κ. Χαρ. πὼς ἀποτελεῖ τὴν εὐκαιρία γιὰ μίαν παλλαϊκὴν ἀγαλλίαισιν καὶ χαρᾶν, γιὰ θαυμασμόν τῆς ἐθνικῆς παλλιγενεσίας καὶ τέλος γιὰ μίαν ἀναμέτρησην καὶ ἐπίδειξιν τῶν ἐκτετε ἐπιτελεσθέντων εἰς τοὺς διαφόρους κλάδους τῆς ἐθνικῆς ζωῆς.

Χωρὶς νὰ θελήσῃ κανεὶς νὰ διαφωνήσῃ ριζικὰ μὲ τὸν κ. Χ. μπορεῖ ὡς τόσο νὰ ἔχῃ μερικὰς ἀφιβολίας ποὺ πηγάζουσι ἀπὸ αὐτὴ τὴ φύση τοῦ πανηγυρισμοῦ. Ὁ κ. Χ. ἐλπίζει μιὰ παλλαϊκὴ ἀγαλλίαση καὶ χαρὰ. Ἐμεῖς ἀφιβάλλουμε ἂν οἱ γιορτῆς ποὺ ἐτοιμάζονται, ὅσο καλὰ κι ἂ διοργανωθῶσι, εἶναι δυνατὸ νὰ προσλάβουσι χαρακτῆρα παλλαϊκῆς, ἀγαλλίας καὶ χαρᾶς. Ὅσο κι ἂν εἶναι βέβαια σημαντικὸ τὸ γεγονός τῆς ἐθνικῆς λευτεριάς, εἰς μὴν ὅμως σήμερα νὰ ἐνθουσιάζῃ τὸ λαὸ καὶ νὰ τονε σπρώξῃ σὲ πανηγύρια. Ἐδῶ καὶ πέντε δέκα χρόνια ἴσως θὰ εἶταν δυνατὸ νὰ προκαλέσουσι λαϊκὸ ἐνθουσιασμό καὶ συγκίνηση γαργαλλίζοντας τὸ αἶσθημα τῆς ἐθνικῆς ἰδέας. Σήμερα ὁ λαὸς μένει ἀσυγκίνητος. Εἶτε γιὰτὶ ὑποχρεώθηκε τὰ τελευταία χρόνια νὰ συνεισφέρῃ περισσότερα ἀπὸ ὅσα φυσιολογικὰ εἶτανε ἱκανὸς νὰ προσφέρῃ χωρὶς νὰ βλέπῃ καὶ ταντίστοιχα ὠφελήματα, εἶτε χάρη σὲ μίαν ἐντατικὴ πολιτικοκοινωνικὴ σοσιαλιστικὴ προπαγάντα ποὺ ἀρχισε τώρα τελευταία νὰ πλάνεται καὶ νὰ κερδίζει

καθημερινὰ ἕδαφος μέσα στὶς λαϊκὰς μάζας, ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς ὁ λαὸς ἔρχισε νὰ καταλαβαίνῃ πὼς ἡ ἐθνικὴ λευτεριά εἶναι γιὰ αὐτὸν οὐσιαστικὰ μιὰ ἄλλη μορφή ἐκμετάλλεψης οἰκονομικῆς καὶ πνευματικῆς ποὺ σὲ βάθος τὸν ἀφήνει ἀσυγκίνητο. Πῶς ἔχετε τὴν ἀξίωσιν νὰ χορέψῃ καὶ νὰ τραγουδήσῃ ὁ λαὸς τὴ στιγμὴ ποὺ βλέπει πὼς τὸν ἔνα ζυγὸ τονε διαδέχτηκε ὁ ἄλλος καὶ πὼς ἡ ἴδια οκλαβιά ἐξακολουθεῖ νὰ τοῦ πιέζει τὸ στήθος; Γι αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ ἐλπίζουμε παλλαϊκὴν χαρὰ καὶ ἐνθουσιασμό. Οἱ γιορτῆς θὰ εἶναι γιορτῆς τῆς μεγαλοαστικῆς τάξης μὲ ἀσυνείδητη συμμετοχὴ καὶ τῆς μικροαστικῆς, ποὺ ὁ λαὸς θὰ μείνῃ ἀποτραβηγμένος καὶ ξένος ἢ τὸ πολλὸν ἕνας σὰν ἀπλὸς θεατῆς ποὺ βγαίνει ἀπὸ τὸ σπῆτι του νὰ παρακολουθήσῃ μιὰ γιορτῆ ἢ μιὰ διαδήλωση. Ἐπειτα ἐρχεται τὸ ζήτημα. Ὅτι δημιουργήθηκε σὲ διάστημα τῆς ἑκατονταετίας, εἶναι ἀληθινὰ ἀξιο γιὰ θαυμασμό καὶ γιὰ περηφάνη ἀναμέτρηση κ' ἐπίδειξιν ὅπως φαντάζεται ὁ κ. Χαριτάκης; Ἐγὼ δὲ θέλω νὰρνηθῶ τὴν πρόοδο. Μιὰ πρόδο σημαντικὴ σημειώνεται βέβαια σὲ ὅλους τοὺς κλάδους τῆς ὕλικῆς καὶ πνευματικῆς ζωῆς μὰ ἂν αὐτὴ ἡ πρόδο εἶναι τόσο σημαντικὴ ὥστε νὰ μὰς δίνῃ τὸ δικαίωμα νὰ περηφανευόμεσθε, ἀφιβάλλω πολλί. Ἄς ἰσχυρίζονται μερικοὶ πὼς δὲν καταφέραμε τίποτα. Ἡ πρόδο εἶναι ἀναμφισβήτητη. Ἀλλὰ βέβαια δὲν εἶναι καὶ γιὰ θαυμασμό καὶ γιὰ περηφάνη ἀναμέτρηση. Πολλὸν περισσότερα μπορούσαμε νὰ ἔχουμε δημιουργήσει. Ἐχωριστὰ βρῖσκω πολλὸν θλιβερό πὼς ἡ ἑκατονταετία μὰς βρῖσκει καὶ πάλε δίχως γλώσσα. Πῶς νὰ περηφανευτοῦμε τὴ στιγμὴ ποὺ δὲν καταφέραμε ἀκόμα νὰ δημιουργήσουμε γλώσσα καὶ τὴ στιγμὴ ποὺ ἡ προσπάθεια γιὰ μιὰ γλωσσικὴ ἀπολύτρωση συναντάει καὶ σήμερα τὴν ἴ-

δια λυσασμένη αντίσταση; Βέβαια είναι στο ενεργητικό της εκατονταετίας πώς μέσα σ' αυτή υψώθηκε ή σημαία της γλωσσικής επανάστασης που έδωσε άφορμή σε μιὰ γενναία φιλολογική άνθηση. Μά αυτό δέν είναι άρκετό. 'Η εκατονταετία δέ μπόρεσε να νικήση τόν έαυτό της και βούλωσε επίμονα τ' αυτιά της στη βροντερή φωνή της επιστήμης, της λογικής, της ιστορίας. 'Ακόμα και τó σφερό της στάθηκε άνίκανη να τó καταλάβη. Κ' έτσι έξεν από μιὰ νόθα πονηρή άπόπειρα που πρέπει να θεωρηθί εύτύχημα πώς δέν άφέθηκε λεύτερη να ξετυλιχτή όλοκληρωτικά, ή εκατονταετία μάς παραδίνει άλυτο τó μεγάλο ζήτημα, ζήτημα όχι απλώς γλώσσας παρά ζήτημα πολιτισμού. Και μου φαίνεται πώς πρι να λύσουμε τó θεμελιώδες αυτό ζήτημα της ζωής μας, κάθε σκέψη για πανηγυρισμούς πέφτει σε λιγάκι μπόσιχη και κάπως πρόωρη. "Όλα αυτά που σχεδιάζει και φαντάζεται ο άκάματος και μεθοδικώτατος κ. Χαριτάκης προουποθέτουμε γλώσσα. Τά άναμνηστικά μνημεία θέλουμε και μιάν επιγραφή. Θα τηνε γράψουμε στην καθαρεύουσα ή στην αρχαία που θα είτανε σε μιὰ βεβήλωση; "Επειτα θα άπαγγείλουμε πανηγυρικούς, θα γράψουμε βιβλία. Μά δέν τó χωρεί ο νούς μου, πώς μπορούμε να έγκωμιάζουμε τó έργο ενός Κολοκοτρώνη ή ενός Καραϊσκάλη προσφωνώντας τονε στην καθαρεύουσα ή έστω και στη μιχτή. Αυτό θα ίσοδυναμούσε με μιάν οδισιαστική άρνηση του έργου του. «'Α μάς αγαπάτε και μάς θαμάζετε άληθινά, μιλήστε τη γλώσσα μας» μπορούσε να μάς είπη τó μάρμαρο του μνημείου κ' έτσι να μάς άποσβολώση. Αυτή ή στοιχειώδikh έλλειψη, δέ βλέπω πώς μπορεί να θεραπευθί. Γιουτές με την καθαρεύουσα, μου παρέχουμε την έντύπωση του ψεύτικου και του συνθηματικού. Ούτε μπορεί να σιδαστή αυτό με τόν παλλαϊκό χαρακτήρα που θέλουμε να προσδώσουμε στον πανηγυρισμό. Για να ένθουσιαστή ο λαός, πρέπει να μάς νιώση. "Ότι διαβάσει κείνες τις ήμέρες, κι έτσι ακούσει, να μη βανθιά στην ψυχή του, να τού γεννήση κατάνυξη και άνατριχίλα. Μά πώς;

'Ο κ. Χ. σχεδιάζει κι άναμνηστικά μνημεία. 'Αξιέπαινη ή σκέψη. Μά έπως κι ο ίδιος φοβάται έτσι φοδοῦμαι κ' έγώ μήπως ή τέχνη μας δέν είναι ακόμα σε θέση να μάς δώση μνημειώδika έργα μέσα μάλιστα σ' ένα χρονικό διάστημα σχετικά περιωρισμένο αν ύπολογίσουμε πόσος χρόνος θα παιτηθί για να ξεφρεθί ή καταλληλότερη ιδέα του έργου και να έχτελεστή με την άνάλογη εδουνειδησία. Τά μνημεία προϋποθέτουμε μιάν άκμή της τέχνης α δέν πρόκειται έννοείται να χρησιμεύουνε γι απλά σολίδια μιας πλατείας ή νάντικατασταθούνε ύστερις από κάμποσα χρόνια. Είναι σε θέση ή τέχνη μας να μάς δώση έργα μεγαλοφάνταστα και μεγαλόπνοα με καθαρό έλληνικό χαρακτήρα; "Η θα υποχρεωθούμε

άραγε νάντιμετωπίσουμε βάνουσσους μαρμαρίνους όγκους που μέλλουμε ναποτελέσουνε βρισιά έναντίον της μνήμης τών ήρώων και πρόκληση έναντίον της καλαισθησίας μας;

'Αξιόλογη ή άπόφαση για τη συγγραφή ιστορικών έργων. Οδισιαστικά βέβαια ή σύχρονη ιστορία μάς είναι σχεδόν άγνωστη. Μπορούμε να είπούμε πώς κατέχουμε όχι την ιστορία παρά τη μυθιστορία της επανάστασης. 'Αλλά είναι εύκολο και δυνατό να συντελεστή τó έργο αυτό μέσα στο μικρό διάστημα που μάς χωρίζει ως τó 1930; Τó τεράστιο ύλικό που ύπάρχει ή θα ύπάρξη, είναι δυνατό να μελετηθί και να μάς δώση τó φός που μάς χρειάζεται μέσα σε λίγα χρόνια; Και που βλέπει ο κ. Χαρ. τούς άνθρώπους που χρειάζονται σε ποσό και σε ποιό για να πραγματοποιήσουνε τέτοιο σπουδαίο έργο; 'Αλλά τó σπουδαιότερο είναι κάτι άλλο. Ποιά θα είναι ή βάση, ή κεντρική άρχή για τη μελέτη της σύχρονης ιστορίας; 'Ο κ. Χαρ. με επίγωση που άληθινά τιμά τη φιλοπονία του και τη μάθηση του, μάς άπαριθμεί τις ιστορικές μέθοδες που χρησιμοποιούνται στη μελέτη της ιστορίας. Στην άνάπτυξη της εξελεκτικής μεθόδου θα θέλαμε να είναι λιγάκι σαφέστερος και άναλυτικώτερος. Περιλαβαίνει στη μέθοδο αυτή και τη μέθοδο του ιστορικού όλισμού; Θα χρησιμοποιηθί ή μέθοδο αυτή, ή μόνη, κατά την ιδέα μας, άξιμ για να μάς δώση σίγουρα συμπεράσματα; Γιατί δέν άρκει βέβαια ή συγκριτική μελέτη μιας περιόδου της ιστορίας. Χρειάζεται και μιὰ κεντρική βασική άντίληψη, όπου να στηρίξη κανείς τις μελέτες του. Ποιά σημασία άποδίδει ο κ. Χαρ. στη μέθοδο αυτή; Κι α θεωρή άπαραίτητη τη χρησιμοποίηση της, έχει στο νούτου επιστήμονες ιστορικούς που θα μπορούσε να τούς άναθήση μιὰ τέτοια έρευνα; 'Εγώ δέν τούς βλέπω. Διακρίνω μιάν άγωνα, στείρα, 'Ακαδημαϊκή πολυμάθεια, κι αυτή ακόμα, πολύ άφιβολη, μά δέ βλέπω τόν κριτικό νού που θα στηριχτή στη μέθοδο αυτή για να μάς εξηγήση τó χαρακτήρα και την άληθινή σημασία της έλληνικής επανάστασης έπως δοκίμασε τουλάχιστο να κάνη ο μακαρίτης Σκληρός. Κι έμως μόνο με τη μέθοδο αυτή ύπάρχει έλπίδα να ξεγηθί ή τελευταία αυτή περίοδο της έθνικής μας ιστορίας παίροντας στη σειρά της παγκόσμιας ιστορίας τη θέση που της άξίζει. Μά δέν είναι μόνο ή έλλειψη του άρμοδιου προσωπικού που με φοβίζει. 'Ο ίδιος ο κ. Χαρ. σημειώνει και μιάν άλλη σπουδαιότατη δυσκολία που τήνε σαθαντσάρει ως τόσο με περιέργο τρόπο. 'Η κριτική ιστορία δέν έχει ακόμα την λευτεριά που της χρειάζεται για να μιλήση σωστά και δίκαια. Ζούνε ακόμα οι άμεσοι άπόγονοι προσώπων που διαδραματίσανε κυριώτατο ρόλο κι αυτό άποτελει ένα άνυπέβλητο εμπόδιο στην άνεπηρέαστη έρευ.

να. 'Ο κ. Χ. σημειώνει «θὰ ἦτο σκόπιμον νὰ ἀποφευχθῆ ἡ ἐκδοσις γεγονότων ἐφόσον εὐρίσκονται ἀκόμη ἐν τῇ ζωῇ οἱ ἀμέσως πρὸς αὐτά, καὶ δὴ ἐν πρωτεύουσῃ θέσει συμμετασχόντες». Μὰ πῶς θὰ μπορέσῃ νὰ προχωρήσῃ ἡ κριτικὴ ἔρευνα σὰ θὰ εἶναι ὑποχρεωμένη σὲ κάθε της βῆμα νὰ σταματᾷ γιὰ νὰ κοιτάξῃ γύρω της τρομαγμένη μήπως ἀγγίξῃ μὲ δάχτυλα βέβηλα κανένα ἀπὸ τὰ εἶδωλα τοῦ συμβατικοῦ λαϊκοῦ θαυμασμοῦ ;

'Ἐκεῖνο πού θὰ ἤθελα ξεχωριστὰ νὰ τονίσω εἶναι κάτι πού ξέφυγε τὴν προσοχὴ τοῦ κ. Χαρ. καὶ ἄλλων ἐκείνων πού πήρανε τὴν ἀπόφαση νὰ γιορτάσουνε τὴν ἑκατονταετηρίδα τῆς ἐπανάστασης. Θὰ τὸ πῶ μὲ δυὸ λόγια καὶ μὲ κίντυνο νὰ κάνω πολλοὺς νὰ παραξενευτοῦνε. 'Ἡ ἐποχὴ μας εἶναι ἀσυδίχαστη πρὸς τὸ βαθύτερο πνεῦμα μιᾶς τέτοιας γιορτῆς. Γιατὶ ἐκεῖνο πού προπάντων ἔχουμε ὑποχρέωση νὰ γιορτάσουμε εἶναι τὸ πνεῦμα τῆς ἐπανάστασης, ὁ ἔρωτας τῆς λευτεριάς πού φύσηξε στὰ 21 πάνω ἀπὸ τὴ σκλάβια γίς. Κ' αὐτὸς ὁ ἀνεμος εἶναι πολὺς καιρὸς πού ἔπαψε πὰ νὰ φυσᾷ. Ζοῦμε, ὄχι μόνο εμεῖς, μὰ καὶ ἄλλοι οἱ λαοί, σὲ ἐποχὴ οὐσιαστικῆς ἀπολυταρχίας πού φροντίζει μόνο τὰ συνταγματικὰ προσχήματα νὰ διατηρῆ. 'Ἡ ἀστικὴ τάξις ἐννοεῖ σήμερα παντοῦ νὰ κυβερνήσῃ δικτατορικά. 'Ἡ κήρυξις τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολέμου ἔδωκε τὸ σύνθημα. 'Ἡρθε ὁ στερὰ ὁ κίντυνος τῆς κοινωνικῆς ἀνατροπῆς νὰ ἐπιδεινώσῃ τὸ κακὸ καὶ νὰ δικαιολογήσῃ μιὰ σειρά ἀπὸ ἀνελεύτερα μέτρα τέλεια ἀσυδίχαστα πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς γιορτῆς. Πῶς νὰ νιώσουμε καὶ πῶς νὰ πανηγυρίσουμε τὸ πνεῦμα τῆς λευτεριάς τῆ στιγμῆ πού εἴμαστε ἔτοιμοι νὰ πνίξουμε μέσα στὸ αἷμα κάθε κοινωνικὴ καὶ πολιτικὴ ἐκδήλωση πού θὰ δόξαινε ὄχι ἀπὸ τὰ ἔρια μιᾶς στενῆς καὶ τυπικῆς διαμαρτυρίας. 'Ἄς πούμε πῶς αὐτὲς οἱ γιορτὲς συμπέσανε σὲ μιὰ πολλὴ ἀσκημὴ ἐποχῆ. Καὶ ρωτᾷ τὸν κ. Χ. τί θὰ κάνῃ τὸ κράτος ἂν τύχῃ ἐνῶ θὰ γιορτάζουμε νὰ ἐκραγῆ μιὰ ἐπίμονη ἀπεργία πού νὰ βάλῃ σὲ ἀνυποχία τίς ἀρχές ; Θὰ βάλουμε τὸ στρατὸ νὰ αἵματοκυλίσῃ τοὺς ἐργάτες ἢ ὄχι ; 'Ὁξω ἡ πόλις σηματοστόλιστη καὶ ἡλεχτροφώτιστη θὰ γιορτάζῃ, ἐνῶ τὴν ἴδια στιγμὴ τὸ Στρατοδικεῖο τῆς σκοπιμότητος θὰ καταδικάζῃ ἐργάτες ἀνώους καὶ θὰ τοὺς στέλνῃ στὸ Παλαμήδι ; Μὰ ἐταν ἀρνιόμαστε στὴν πολυαριθμότερην τάξι τῶν πολιτῶν τὸ δικαίωμα νὰ υπερασπίξῃ τὰ συμφέροντά της καὶ ζητοῦμε νὰ τὴν ἐξανγκάσουμε μὲ βλαία μέσα νὰ ὑποκύψῃ στὴ θέλησή μας, τότε ἂς μὴ λέμε πῶς ἔχουμε μέσα μας τὸ πνεῦμα τῆς λευτεριάς ἐξὸν ἂν τὴ λευτεριά τὴν ἐννοοῦμε μόνο γιὰ τὸν ἑαυτὸ μας. Προστέσσετε τώρα καὶ τὸ ἑσωτερικὸ ζήτημα πού κρατεῖ διχασμένους τοὺς ἀνθρώπους καὶ πού ἀφιβάλλω ἂ θὰ εἶναι ὀριστικὰ λυμένο κατὰ τὸν ἓνα ἢ τὸν ἄλλο τρόπο ὡς τὸ 1930

πού θὰ γίνουμε οἱ γιορτῆς. Γιατὶ νὰ τὸ κρύβουμε ; 'Ἡ περίοδο αὐτὴ εἶναι μιὰ περίοδο ἐπαναστατικῆ. Πάνω καὶ ὄχι ἀπὸ τὰ πρόσωπα, ὑποπεύω πῶς οὐσιαστικὰ πρόκειται γιὰ τὴν τελευταία ἴσως φάση τῆς ἀστικῆς ἐπανάστασης πού ἀρχισε ἀπὸ τὰ 1909 ἐναντίον στὰ λείψανα τοῦ φεουδαλισμοῦ καὶ πού ξετυλίγεται ἀργὰ μὲ ὀλίγελα ἰδιόρρυθμο τρόπο. Μέσα σὲ μιὰ οὐσιαστικῆ ἐπαναστατικῆ ἀτμοσφαῖρα ἔσο κι ἂν εἶναι γιὰ τοὺς πολλοὺς ἀσυνηθῆτη, πέφτει σὰ δύσκολη ἡ συμμετοχὴ ἔλου τοῦ λαοῦ, στοιχεῖο ἀπαραίτητο γιὰ νὰ δημιουργηθῆ ἡ χαρὰ κι ὁ ἐνθουσιασμός ἐκεῖνος πού θὰ εἶναι τὸ κυριώτερο στολίδι τῆς γιορτῆς.

'Ὅπως κι ἂν εἶναι οἱ γιορτῆς θὰ γίνουμε καὶ οὕτε εἶναι δυνατό οἱ παρατήρησές μου νὰ ἔχουνε ἄλλη παρὰ μιὰν 'Ακαδημαϊκὴ θεωρητικὴ σημασία. Θὰ μὲ ποῦνε πάλι ἀπόλυτο ἀδιόρθωτο ἰδεολόγο καὶ ἀρνητῆ. 'Αδιάφορο. 'Ἐγὼ ἔτσι τὰ βλέπω ἀπὸ τὴ δικὴ μου ἀποψη τὰ πράματα. 'Ὡς τοσο ἔχω κ' ἐγὼ νὰ προτείνω κάτι. Κάτι πού ἔχει σχέση μὲ τὸ βελτιότερο πνεῦμα τῆς γιορτῆς καὶ πού θὰ δείξῃ ἂν ἀληθινὰ οἱ γιορτῆς αὐτὲς προορίζονται γιὰ μιὰν ἀπλή διασκίδαση κ' ἐπίδειξη ἢ θὰ ἔχουνε τὸ χαρακτῆρα μιᾶς ψυχικῆς συντριβῆς πού θὰ ὑψώσῃ τὸ πνεῦμα μας στὸ ἀληθινὸ νόημα τῆς ἰδέας τῆς λευτεριάς. Πάνω ἀπὸ κάθε μνημεῖο κι ἀπὸ κάθε ἔκδοση κείνο πού μᾶς ἐπιβάλλεται εἶναι νὰ καθαρίσουμε τὴ νομοθεσία μας ἀπὸ κάθε ἀνελεύτερη καὶ πτωχοδρομικὴ ἰδέα. Λοιπὸν προτείνω νὰ καταργηθῆ τὸ ἄρθρο πού εἶναι σὶδὸ Σύνταγμα γιὰ τὴ γλώσσα. Νὰ ἀναγνωρισθῆ καὶ νὰ ἐπιδιωχθῆ μὲ ὅλα τὰ δυνατὰ μέσα ἡ ἀναγνώριση τῆς ἀγγλῆς, τῆς ἀληθινῆς Δημοτικῆς γλώσσας γιὰ νὰ μπορέσουμε σιγὰ σιγὰ κι ἅμα ὠρμάσῃ τελειωτικὰ ἡ κοινὴ γνώμη νὰ τὴν ἐχρησιμοποιήσουμε σὲ ὅλη τὴν πολιτικὴ καὶ πνευματικὴ μας ζωὴ ἀφοῦ ἡ διατήρησις τῆς καθαρῆς σημαίνει διατήρησις τῆς πνευματικῆς σκλαβιάς. Νὰ καταργηθῆ ὁ Στρατιωτικὸς νόμος καὶ ἡ λογοκρισία. Νὰ προστατευθῆ ἡ ἀπόλυτη λευτεριά τῆς σκέψης. Νὰ μπορούμε ἀφοδὰ νὰ δημοσιεύουμε τὰ ἔργα μας καὶ νὰ μὴν κιντυνεύουμε νὰ πάθουμε ὅτι πάθανε πέρσι κείνοι πού τολμήσανε νὰ δημοσιεύουνε μερικὰ πολεμικὰ δηγήματα τοῦ Φράνκ. Νὰ προστατευθῆ ὁ ἐργάτης τῆ στιγμῆ πού θὰ θέλῃ νὰ υπερασπίσῃ τὰ οικονομικά του συμφέροντα μὲ τέτοιες διατάξεις πού νὰ εἶναι ἀδύνατο σὲ κάθε παραβάν καὶ σὲ κάθε ὑπουργὸ νὰ στραπατσάρῃ καὶ νὰ τσαλαπατῆ τὴν ἰδέα τῆς λευτεριάς μὲ τὴν πρόφαση πῶς υπερασπίζεται τάχα τὸ καθεστὼς. Μὲ μιὰ λέξι οἱ λεγόμενες συνταγματικὲς ἐλευθερίες καὶ εἶναι σήμερα χαρτὶ ἄγραφο νὰ ποχθῆσουνε οὐσιαστικὴ σημασία. Εἶναι ἱκανὴ ἡ ἀστικὴ τάξι νὰ πραγματοποιήσῃ αὐτοῦ τοῦ εἶδους τὴ λευτεριά ; 'Ἡ θὰ θελήσῃ μόνο νὰ ἐπωφεληθῆ τὴ σύμ-

πτωση της εκατονταετηρίδας για να εξάρη το έργο της δοκιμάζοντας να πείση το λαό πώς κάτω από το καθεστώς της απόλαψης όλα τα αγαθά που του υποσχέθηκε τότε για να τὸ ὑποκλέψῃ τῆ συντρομῆ του ἐναντίον τῶν Τούρκων ; Ἐδῶ εἶναι τὸ ζήτημα.

Ἀνεξάρτητα τώρα ἀπὸ κάθε ἐπιφύλαξή μας θὰ εἴμαστε πολὺ ἀδικοὶ ἂν θέλαμε νὰ ρηθῶμε πὼς ὁ κ. Χαρ. ἔχει ἀφιερωθῆ μὲ ὅλη του τὴ δύναμη στὴ δουλιὰ πού του ἀναθέσανε. Ἡ ἐκθεση πού ἔχουμε μπροστά μας εἶναι μιὰ ἀπόδειξη πὼς ὁ ἄνθρωπος μελέτησε, σκέφτηκε, κατέδρασε τὴν ἰδέα τῆς εκατονταετηρίδας ἀπὸ τὰ σύννεφα στὴν πραγματικότητα.

Μιὰ δουλιὰ πού χρειάζοτανε μέθοδος, μελέτη καὶ μάθηση. Τὸ μόνο πού θὰ εἶχε κανεὶς γενικὰ νὰ παρατηρήσῃ εἶναι, κατὰ τὴ γνώμη μας, πὼς τὸ πρόγραμμα τοῦ ἑορτασμοῦ, ὅπως τὸ φαντάστηκε ὁ κ. Χαρ. σὰ νὰ εἶναι ἀνώτερο ἀπὸ τὴν ὀλική καὶ πνευματικὴ δύναμη πού διαθέτει σήμερα τὸ ἔθνος μας. Ἐνα ἔργο καὶ ἀπὸ ὀλική καὶ ἀπὸ ψυχικὴ ἀποψη ἀνώτερο ἀπὸ τὴν ἐποχὴ του, μὰ πού γι αὐτὸ δὲ φταίει βέβαια ὁ κ. Χαριτάκης. Ἄν τὰ γεγονότα θὰ δικαιολογήσουνε τὶς αἰσιόδοξες πρόβλεψεις του, αὐτὸ θὰ μᾶς τὸ δείξῃ ὁ χρόνος.

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ

“Η ΩΡΑΙΑ ΖΩΗ”

ΜΗΛΙΤΣΑ.

Ἴτσα μου ἄχ Ἴτσα, ἀγάπη μου, μηλίτσα στολισμένη
Μὲ κόκκινα ὀλοεύωδα μῆλα, τὰ μάγουλά σου
Στὰ ὠραῖα τὰ μῆλα ἀνάμεσα λαλεῖ καὶ ξετρελαίνει
Ἐν' ἀηδονάκι, ἡ τρυφερὴ κι' ὀλόγλυκεια λαλιά σου.

Κι' ὁ ἴσκιος—ἡ ποδίτσα σου εἶν' ὁ ἴσκιος—ὅπου μόνο
Γερνώντας ἡῦρα μιὰ ζωὴ τρελὴ κ' εὐτυχισμένη
Καθὼς μὲ τὰ χεράκια μου τὰ μῆλα καμαρώνω
Κι ἀκούω τ' ἀηδόνι πού λαλεῖ, λαλεῖ καὶ ξετρελαίνει.

EN ANΘOS KOBO . . .

Ἐν' ἄνθος κόβω κάθε αὐγὴ, ἔν' ἄνθος κάθε αὐγούλα
Μὰ νὰ τὸ δώσω πουθενὰ δὲν ἔχω, ὠϊμένα, ὠϊμένα...
Δὲν τῆνε βρισκω τὴ χρυσὴ πού ἀναζητῶ ψυχούλα,
Κι ὄλοι μου οἱ κόποι, ἄχ ὄλοι μου, παγαίνουν στὰ χαμένα

Μὰ πάντα ἐλπίζω τὴ χρυσὴ π' ἀναζητῶ ψυχούλα
Νὰ τῆνε βρῶ καὶ τᾶνθη μου τᾶχω ὅλα φυλαγμένα,
Νὰ τῆς τὰ δεῖξω νὰ τῆς πῶ γιὰ δὲς τὴν κάθε αὐγούλα
Πρὶν σὲ γνωρίσω ἀγάπη μου τᾶκοφτα αὐτὰ γιὰ σένα.

ΕΤΣΙ ΜΕ ΤΗΝ ΑΓΑΠΗ ΜΟΥ

Ἐτσι μὲ τὴν ἀγάπη μου, τὸ δρόμο-δρόμο ὡς πᾶω,
Τὴν υπερκαλωσύνη μου ροδόφυλλα σκορπᾶω,
Ἄχ! καὶ καθὼς χαμογελᾶ θωρώνοντας με ἡ γλυκειὰ
[μου,
Σ' εὐγνωμοσύνης δάκρυα πᾶει ν' ἀναλυθεῖ ἡ καρδιά
[μου.

Κι ὄλο μιᾶμε ὀλόχαρα· καὶ γίνονται λουλούδια
Τὰ λόγια μας, καὶ γίνονται τῶν ἀηδονιῶν τραγοῦδια,
Τῶν ἀηδονιῶν, πού γύρω μας πετώντας κεληδοῦνε :
Γλυκὸς ὀποῦναι ὁ ἔρωτας, γλυκειὰ ἡ ἀγάπη ποῦναι!

ΙΤΣΑ Η ΨΥΧΗ ΜΟΥ.

Ἴτσα ἡ ψυχὴ μου ἔν' ἀτολμον ἀηδόνι ὀλόγυρά σου

Δειλὰ πετάει, ἄχ! ἄφησε στὴν καλοχτενισμένη
Σου κόμη νᾶρθει νὰ σταθεῖ τοὺς ὤμους τὴν ποδιά σου
Στὰ ὠραῖα σου χέρια πού εἶναι δύο κρῖνοι λευκοὶ ἀν-
[δισμένοι.

Κ' ἔτσι, μὲ τὴν ἀγάπη του πού ἰᾶχει ξετρελαίνει,
Ν' ἀρχίσῃ τὸ χρυσόφτερο νὰ κεληδῆ τ' ἀηδόνι,
Τ' ἀηδόνι πού τὸ κάλλος σου τραγοῦδι του ἔχει κάνει,
Καὶ τὸ κεληδημα ποτὲ ποτὲ, νὰ μὴν τελειώνει.

ΤΟ ΦΕΓΓΑΡΑΚΙ ΠΛΕΕΙ ΚΑΙ ΠΑΕΙ.

Τὸ φεγγαράκι πλέει καὶ πᾶει, κ' ἡ νύχτα ἔτσι γλυκειὰ
[ναί!
Τὴ μικρὴ βάρκα στὸ γιαιλὸ τὰ δυὸ κουπιὰ της πᾶνε..
Πετιέται ὁ νέος, στὴν ὁμορφὴ νὰ βγῆ τὸ χέρι ἀπλώνει
Οἱ ἔρωτεμένοι κίθουνται στὸ περιγιάλι μόνου.

—Γλυκειὰ μου ἀγάπη, λέει ὁ νέος, ἡ τόση καλωσύνη
Πὸδ' ἔρχεται . . . Κ' ἕνα φιλὶ καθὼς τοῦ δίνει ἐκείνη,
Κ' ἔνω γλυκὰ κοιτάζονται κι' εἶν ἔτσι ξεχασμένοι
Τὴν ὠρα δὲν ἀκούνε, πού μεσάνυχτα σημαίνει

ΤΟΥ ΕΡΩΤΑ Ο ΒΩΜΟΣ . . .

(Στὴ μικρὴ μου φίλη Φροσούλα Δρόσου)

Τοῦ ἔρωτα ὁ βωμός, ὦ νά, κ' ἡ φλόγα του ὡς τ'
[ἀστέρια
Ἐλάτε, ὦ ἀδερφοθίλες μου, ψυχούλες, ὄντα αἰθέρια·
Ἦ κι' ἀπὸ Νότο καὶ βορᾶ ἀπ' Ἀνατολὴ καὶ Δύση
Ἐλάτε, ὁ θεῖος ὁ ἱερός χώρος νὰ πλημμυρίσει.

Ἦρθατε, καλῶς ἤρθατε, χαρὰ μου ! μὴ δειλίστε !
Τὶς τρυφερὰς καρδοῦλες σας στὴ φλόγα ἐμπρὸς πετᾶτε
Στὴ φλόγα, πού μὲ τὴν καρδιά μου ὑψώθηκε ὡς τ'
[ἀστέρια

Ἐμπρὸς ἡρωϊκὰς ψυχὰς, ἀηδόνια, περιστερία.

ΙΩΝΗΦ ΡΑΦΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΜΙΑ ΜΕΡΑ ΣΤΗ ΣΤΑΝΗ

Στὸ ἔβγα τοῦ χειμῶνα μιὰ μέρα, γιορτὴ μέρα, ἔκανε μιὰ καλωσύνη ἀπὸ κείνες ποὺ ἔρχονται στὸ χρόνο μιὰ φορά. Ὅλα τῆς φύσης τὰ δημιουργήματα, ἀπὸ τὸ μικρὸ τῆς γῆς ὡς τὸ μικρὸ τοῦ οὐρανοῦ εἶχανε φτιάσει ἓνα ἁρμονικὸ σύμπλεγμα μέσ' στὸ φῶς τοῦ ἡλίου. Οἱ ἄνθρωποι ἓνας ἓνας γαληνεμένοι γύριζαν ἀπὸ τὴν ἐκκλησιά. Πολλοὶ σταματούσαν μπρὸς στὸ ἄλογό τους, ποὺ ἦτανε δεμένο στὴν αὐλὴ τοῦ σπιτιοῦ τους, γιὰ νὰ τὸ περποιοῦνε. Πιὸ πάνω, ἀπέναντί μας, ὁ Λάζος εἶχε βγάλει ἔξω τὸ πουλάρι του, ποὺ ἦτανε σὰν χέλι ἀπὸ τὴν καλοπέραση. Αὐτὸς μὲ δυὸ ἄλλους γειτόνους ποὺ καμαρώνανε τὸ πουλάρι μὲ τὰ χέρια τους στὶς ἀμασκάλες, κουβεντιάζανε μὲ ἀπάθεια. Ὁ Λάζος μόνο βηματίζει κ' ἔκανε πὼς δὲν πολυπροσέχει τὸ πουλάρι, ποὺ τὴν ἡμέρα αὐτὴ μελέταγε ἀπὸ μέρες νὰ τὸ πρωτοκαδαλήσει. Κἀὐτὸ παιδάκι στὴ μέση τοῦς ἀκούγανε κά του ἀπὸ τὸ στόμα τους, μὲ τὸ κεφάλι γεμμένο πρὸς τὰ πίσω.

Πλάι μας τὰ τρία ἀδέρφια οἱ Γαβραῖοι κοιτάζανε στὰ πόδια τὸ ἄλογο τοῦ ἀδερφοῦ τους τοῦ Βλάση, ποὺ τὸ εἶχε δώσει γιὰ ἀγῶγι τρεῖς μέρες.

Γιὰ νὰ εὐχαριστήσω τὸν πατέρα μου ἔβγαλα κ' ἐγὼ τὸ ἄλογό μας ἔξω, τοῦθωσα ταγὴ, τὸ ξήστρια, τὸ καθάρισα καὶ τῆδεσα στὸ παλουκάκι. Ὑστερα δειλὰ τοῦ ζήτησα τὴν ἀδεια νὰ πάω στὰ πρόβατά μας.

— Πήγαινε, μοῦ λέει, νὰ φέρεις κι αὐτὸν τὸ χριστιανὸ, τὸν τσοπάνη μας, νὰ τοῦ κάμουμε τραπέζι, γιὰ τὸ σπίτι μας δὲν τὸν ξαίρει.

Μιὰ ὥρα βάδιζα. Ὁ δρόμος εἶτανε χλιοφαγωμένος ἀπὸ τίς ρόδες τῶν κάρρων καὶ νὰ τὸν περπατήσεις δὲν μπορούσες.

Ἄριά, ἀριά ἀπαντοῦσα διαβάτες ἦσαν οἱ μισακάτορες κι ἄλλοι χωριάτες τῆς ἐξοχῆς μὲ τὰ κάρρα τους, ποὺ πήγαιναν στὴν πόλη νὰ πουλήσουν λαχανικά στὸ παζάρι. Ἀπάντησα τοῦ γειτόνα μας τοῦ Βατιμπέλα τὸ μισακάτορα, ἓνας Κεφαλονίτης κοντὸς ποὺ περπατοῦσε σὰν τὴν πάπια. Μίλαγε χαρούμενα μὲ τὸ γιό του καὶ πιὸ πίσω ἀκολουθοῦσε ἡ γυναίκα του. Ὅλοι μὲ χαιρετάγανε μὲ λυγρὰ κουνήματα.

Ἔρταφα σὲν μεγάλο χαλικωμένο δρόμο, τὸν δημόσιο ποὺ λέγαμε, καὶ σένα τέταρτο θάφτανα ἐκεῖ κάτω στὴ θάλασσα. Ἐβλεπα στὴν ἀπὸ ἄκρη τῆς παραλίας τὴ στάνη μας καὶ ἀκούγα τὸ συνηθισμένο μουγκριτὸ τῆς κουρούτας.

Ὀνομάζαμε κουρούτα ἓνα μέρος τῆς θάλασσας κοντὰ στὴν παραλία, εἶχε περιφέρεια μὲ ἀχτίνα τριάντα μέτρων καὶ ὁ κύκλος αὐτὸς εἶτανε πολὺ βαθύς, εἶχε βύθη μέσα του πολλὰ κ' ἔκαινε ἀφαλοῦς. Ὅτι περνοῦσε ἐκεῖ ἢ καὶ κὶ ἢ κολιμπιστῆς ἢ κανένα πρόβατο ἀν ἄρπαζε ἀπὸ τὴν παραλία, ὅλα τὰ κατάνιεν.

Ἡ δραγάτα τῆς στάνης εἶτανε σκεπασμένη ἀπὸ φτέρες καὶ στὶς τρεῖς πλευρὲς τῆς φραζότανε ἀπὸ μιὰ σειρὰ δεμάτια κληματοῖδες. Μέσα ἀναπαθότανε τὰ νυσταγμένα πρόβατα. Ὁ Γιαννάκος ὁ τσοπάνης μας μὲ ἀκουμπησμένη τὴν πλάτη του σένα στύλο τῆς δραγάτας καὶ τὰ πόδια τεντωμένα, κοιμότανε ἡσυχα. Ἡ σκληρὴ ἐπιδερμίδα τῶν χοντρῶν βλεφάρων του δὲν ἐσκέπαζε ὀλότελα τὰ μάτια του τὰ κοιμισμένα, μόνο ἄφινε νὰ φαίνεται μιὰ λεπτὴ γυαλάδα. Φυλάχτηκα νὰ μὴν κάνουνε θόρυβο γιὰ τὸν ἐρχομό μου εἰ δυὸ μαντρόσκυλοι, ποὺ ἦσαν κουλουριασμένοι στὴν ἄκρη, καὶ κάθησα χάμου.

Μὲ τόση καλοκαιριὰ ὡς τόσο ἡ θάλασσα βούιζε δυνατὰ, σὰ νὰ φοβέριζε τὸν οὐρανὸ. Πρέσεχα τὸν ἥρεμο ὕπνο τοῦ Γιαννάκου καὶ χαιρόμουνα ποὺ τὸν ἔβλεπα γιὰ πρώτη φορά νὰ βρίσκει ἡ ἀγρία του ζωὴ τὴ γαλήνη καὶ τὴν εὐχαρίστηση στὸν ὕπνο. Σὲ λίγο ὅμως ὁ ὕπνος του ἀρχισε νὰ γίνεται ἀνήσυχος. Τὸ στηθος του ἀνεδοκατέβαινε καὶ ἀκούγόντανε ἡ φουσκανάσα του. Φοβήθηκα μήπως τοῦ χάλασα ἐγὼ τὸν ὕπνο καὶ τραβήχτηκα πιὸ πέρα καὶ πρὸς τὰ πίσω. Μιὰ στιγμὴ ἐπάψε τὸ ἀσκομάχημα καὶ ἀνεδοκατέβαιναν τὰ σκληρὰ του χεῖλια. Ὑστερα μαζί κουνιόνταν τὰ χεῖλια καὶ ἀσκομάχαγε κι ὄλας. Ὁ ἥλιος ἐσπρωξε τὴ σκιά ἀπὸ τὸ γερό του κεφάλι καὶ τὸ μισό του σῶμα. Ἀρχισε νὰ παραμιλάει μουρμουριστὰ καὶ κάποτε νὰ δυναμώνει τὴ φωνή. Ἐνας τρόμος μ' ἐπίασε γιὰ τὴ φαντάστηκα πὼς ἐγὼ ἤμουνα ἡ αἰτία ποὺ ἀνήσυχισε ὁ ὕπνος του καὶ σηκώθηκα νὰ φύγω.

— Ἄς πάγω πρώτα, εἶπα, νὰ τοῦ ἀκούσω μιὰ λέξη.

Ἀφικράστηκα μ' ἐπιμονὴ νὰ τοῦ ἀρπάξω μιὰ λέξη, ἀλλὰ τίποτα. Τράβηξα πρὸς τὰ πάνω ὡς τριάντα βήματα καὶ πάλι κάθησα νὰ περιμένω τὸ ζῦπνημά του. Σὲ λίγο ἀκούσα ἓνα δυνατὸ φτέρνισμα καὶ σὲ τρία λεπτὰ σηκώθηκε ἀπότομα, ἔκανε μιὰ σύντομη στροφή καὶ στάθηκε κατὰ τὴ θάλασσα παραμιλώντας.

Προχώρησα καὶ μόλις τὸν πλησίασα γύρισε κ' ἔριξε τίς σιδερένιες του ματιὲς ἀπάνω μου. ¹⁴ ¹⁵

— Ἐδῶ ἔσαι; μοῦ λέει, κ' ἔξυσε τὸ μέτωπό του.

Τὰ σκυλιὰ ζῦπνησαν, καὶ πήδαγαν χαρούμενα ἀπάνω μου, ὁ ἀράπης πήδαγε πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι μου, ἂν καὶ στεκόμουνα ὄρθιος, ἐνῶ ὁ μπαμπιλῆς στηρίζε τὰ μπροστινά του πόδια στὰ πόδια μου καὶ καθιστὸς κούναγε τὴν οὐρά του.

— Ἀφεντικὸ, μὲ λέει ὁ Γιαννάκος, κακὸς ταμπουλὰς θὰ μὰς βαρέσει ἀπόψε. Ἀκοῦς νὰ φτερνισθῶ στὸν ὕπνο μου; Ἄν ὑπάρχει χειρότερο πράμα. Ὁ ξαδερφός μου ὁ Πάνος, ποὺ τὸν μάγεψε ἡ κόρη τοῦ Βατοῦφα καὶ φτερνίστηκε στὸν ὕπνο του, ἀπὸ τότε τὸν ἐπίασε τὸ χτικὸ κ' ἔλιωσε στὸν ἀπάνου κόσμο. Σὲ στοιχωμένη θέση κοιμώμουνα. Στὸν ὕπνο μου κα-

ταλάβαινα πώς κάποιες λεπτές φλέβες της γης γεμάτες νερό τρέχανε στο μέρος που κοιμώμουν, όπου κάποτε φουσκώνανε πολύ και με σέρνανε. Ός τὸ δειλινό κάτι θὰ ζειλήσει. Ἡ θὰ πλακώσει μεγάλη μπόρα και θὰ λασπώσουν ἕνα γόνα τὰ βαρκὰ ἐδῶ γύρο, ἢ θὰ ξεχειλίσει τὸ ξεροπόταμο και θὰ μᾶς ρίξει τὸ κοπάδι στὴν κουρούτα· κάτι θὰ μᾶς βρεῖ. Μπορεῖ τὸ βουκολιὸ τοῦ Ντελμπέρη νὰ φρενιάσει και νὰ σκορπιστεῖ μανιασμένο στὸν κάμπο.

Φαινότανε πὼς εἶχε πλήρεια τὴ συναίσθηση τοῦ κακοῦ ποῦ μελέταγε. Τὸ πρόσωπό του με φόβιζε, γιατί πρώτη φορά τὸ εἶδα νὰ φανίξει κινήσεις. Ἄλλοτε ἔμεινε πάντα ἀτάραχο, γιατί με τὰ πρόβατα ποῦ ζοῦσε οὔτε μάθαινε τίποτε οὔτε μίλαγε με κανέναν. Σπάνια διέκρινες ἀπὸ τὸ πρόσωπό του τὴν ἐσωτερικὴ ψυχικὴ κίνηση. Μόνο λόγῳ χάρις τὴν ὄρα ποῦ κόπριζε ἕνα ἄρρωστο πρόβατο και κείνος πήγαινε νὰ ψάξει τὴν κοπριά, μόνον ἐκείνη τὴ στιγμή εἶδεινε κάποια ψυχικὴ κίνηση κουβεντιάζοντας μόνος του. Κάποτε ὁ πατέρας μου γιὰ νὰ τοῦ δώσει κουράγιό τοῦλεγε: «Σώπα Γιαννάκο και θὰ σοῦ τὰ φτιάξω ἐγὼ με τὴ χήρα». Αὐτὸς τότε ἔβγαζε ἀπὸ τὸ στόμα του κᾶτι φωνὲς σὰν ξεροβηξήματα. Τριάντα χρόνια δούλευε σαυτὸν τὸν κάμπο, μὰ τὴν κυριότερη δουλιὰ ποῦ ὑποχρεωνότανε νὰ κάνει, ἦτανε νὰ καθαρίζει τις γράνες και τὰ χαντάκια ὀλονῶνε. Τελευταία ὁ πατέρας μου τοῦκεψε αὐτὴ τὴν ἐλευθερία και τὸν κατάφερε νὰ τὸν πάρει στὰ πρόβατά μας.

Ὁ Γιαννάκος ἔκανε τὸ σταυρό του, σταύρωσε τὰ χέρια του, κοίταξε μακριὰ και περίμενε ὄρα τὴν ὄρα.

Ἄρχισα κ' ἐγὼ νὰ συναισθάνομαι τὸ κακὸ και σὰν κοίταζα τὸ παραλλαγμένο πρόσωπό του μ' ἔπιανε φρίκη.

— Μὰ και δὲν εἶνε λίγο τὸ κακὸ, σκέφτηκα, νὰ φτερνιστῆ στὸν ὕπνο του. Αὐτὸ στὰ μέρη μας τὸ ἔχουμε γιὰ μεγάλη ζωτικὴ συνεργειὰ, ἀπὸ κείνες ποῦ σαστίζουν τὰ παιδιὰ. Αὐτὰ μόνο μερικοὶ γέροι τὰ γνωρίζουν κάπως.

Ἀνέδηκε στὸ πεζούλι τοῦ πηγαδιοῦ και κοίταζε κατὰ τὸ βορῖὰ στὸ ψηλότερο χωράφι, ποῦ χωριζόταν ἀπὸ τὸ δικὸ μας μὲνα χαντάκι. Κοίταζε ἀνήσυχα σὲνα σημεῖο και ὁ γύρος τοῦ προσώπου του εἶδεινε πὼς σταμάταγε ἢ ἀναπνοή του. Μιὰ στιγμή σφίχτηκε κ' ἔχωσε τὸ κεφάλι του στοὺς ὤμους. Τὸ πρόσωπό του ὀλοένα σκοτιζότανε. Ἐνῶσα πὼς ἔβλεπε τὸ τρομαχτικὸ κακὸ, ποῦ τὸ περίμενε με ψυχραιμία και ἀνατριχίασα. Θέλησα νὰ τοῦ μιλήσω μὰ πιάστηκε ἢ ἀναπνοή μου. Πέρασε ξυστὰ ἀπὸ τὴν δρασὴ μου μιὰ ψευδαίσθηση σὰν εἰκόνα δασκάλου ἔπου τὴν ὄρα ποῦ δίδασκε τὰ παιδιὰ ἀξάφνα ἔβγαλε ἕνα μαχαίρι και τὰ χτύπαγε.

Θέλησα ν' ἀποφύγω τὸ Γιαννάκο και πέρασα ἀπὸ μπροστά του ἐπιφυλαχτικὰ κοιτάζοντάς τον φοβι-

σμένα. Προχώρησα ὡς τριάντα βήματα και ἀπὸ ἕνα μικρὸ ὄψωμα ἀντίκρουσα νέο θέαμα.

Ἦσαν ὡς τριάντα κορίτσια τοῦ σχολειοῦ, δυὸ-δυὸ καθισμένα σὲ μιὰ γραμμὴ. Δέκα λεπτὰ κοίταζα χωρὶς νὰ νιώσω καλὰ τί ἔβλεπα. Μετὰ, αἰστάνθηκα νὰ βαραίνει τὸ στήθος μου ἕνα πράμα στρογγυλὸ σὰν πέτρα, μιὰ στιγμὴ κοίταξα ψηλὰ γιὰ νὰ ξεζαλιστῶ και κατόπι ἔρριξα τὸ πρόσωπό μου κάτω. Αὐτὴ τὴ στιγμὴ ἄκουγα τόσο πολὺ τὸν τρομαχτικὸ θόρυβο τῆς θάλασσας ποῦ φαντάστηκα ἔτι φοβέριζε νὰ σκεπάσει τὴ γύρο περιφέρεια. Ἀμέσως πήγα στὸ χαντάκι και στάθηκα πίσω ἀπὸ ἕνα ἀθάνατο, ἔπου ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ σπαθὰτα φύλλα του ἔβλεπα καλὰ και με παραθάρρια. Ὅλα τὰ κορίτσια φορούσανε τὸ ἴδιο φόρεμα, μαῦρο γυαλιστερό με γκρενὰ σειρήνια στὶς ἄκρες και δυὸ στὴν περιφέρεια τῆς μέσης. Ὅπως κάθονταν τὸ εἶχαν μαζέψει ὡς στὴ μέση, και τὸ ἐσωτερικὸ γκρι φόρεμα ἔφτανε ὡς τὰ γόνατα. Ἀπὸ τις κάθε δυὸ ἢ μιὰ ἦτανε κίπως ξαπλωμένη και στήριζε τὴν πλάτη τῆς στὰ δυὸ τῆς χέρια, ἐνῶ τὸ πρόσωπό τῆς ἔκλινε πρὸς τὰ ἔμπρός. Ἡ ἄλλη καθισμένη χωρὶς κάλτσες εἶχε μαζέψει τὸ ἕνα πόδι και τὸ ἄλλο ἔτριβε ἀπαλὰ μὲνα ὕψρὸ φουσκωτὸ σφουγγάρι. Αὐτὲς τις δυὸ στάσεις εἶχαν ὄλες χωρὶς καμιά ἄλλη κίνηση και καμιά κουβέντα. Οἱ ἀχτίτες τοῦ ἡλιοῦ, ποῦ ἐφεγγαν και δὲν ἔκαιγαν, αὐτὰ τὰ ἔφησα παιγνίδια κ' αὐτὲς τις χάρες τις ἐνέπνευαν. Πρὸς τὸ μέρος μου και κάτου ἀπὸ μιὰ λεμονιὰ κάθονταν κουβεντιάζοντας οἱ δυὸ δασκάλες εἰ καλόγριες. Ὁ Γιαννάκος με τὰ δυὸ του χέρια στηριζότανε στὴν ἀγκλίτσα του και ἀκουμπώντας ἀπάνου τὸ κεφάλι ἔβλεπε κάτου ἀπὸ τὸ μπράτσο του πρὸς τὸ μέρος τῶν κοριτσιῶνε ἔπου εἶχε γυρισμένες τις πλάτες του.

Ἐβλεπα ἀκατάπαυτα και τὰ μάτια μου τσοῦζανε. Θυμάμαι ποῦ ἄλλοτε μοῦ παρουσιάζονταν τὰ φύλλα τοῦ ἀθάνατου μπερδεμένα και οἱ ἀγκυρωτὲς μύτες του στρεφότανε στὰ μάτια μου, και ἄλλοτε μοῦ ἐρχότανε νὰ πῶ ἕνα τραγούδι με ἔλη μου τὴ φωνή. Ἀπὸ τὸ πολὺ κοίταγμα μοῦ φανερώθηκαν οἱ κοπέλες με τὴν ἴδια στάση και τὴν ἴδια σειρὰ ὡς πέντε μέτρα ψηλὰ και τὰ σύγνεφα κατέβαιναν πρὸς τὰ κάτου, ἔπου ξεμαλλιάρικα τις σκεπάζανε χωρὶς νὰ κατορθώσουν νὰ κρῦψουν κάπως τὰ γυμνὰ πόδια και τὰ κατάλευκα πρόσωπά τους. Τὸ δράμα αὐτὸ με τὴ μακάρια γαλήνη τους ποῦ βυθιζότανε μέσ' στὴν κουφάλια τοῦ στερεώματος εἶτανε σὰ μιὰ ἱεροτελεστία.

Τότε θυμάμαι ἕνας κρύος ἰδρὸς κατέβηκε σὲ μιὰ λεπτὴ σειρὰ στὴ βραχοκοκαλιά μου και μετὰ χτύπαγε μέσα μου κάτι σὰ λαστὸς και τράνταξε τὸ στήθος μου. Σὲ λίγο αἰστάνθηκα σὰν κάποιο κομμάτι νὰ φεύγει ἀπὸ τὴν καρδιά μου και κούρθε μιὰ ἀντρωσύνη και μιὰ ἀπέραντη ἐπιθυμία ποῦ ἔκανα δυὸ ἔθ-

ματα για να τρέξω άπάνω τους. Άκουγα τὸ θόρυβο τῶν κυμάτων ποὺ σκάζανε καὶ τῶν ἄλλων ποὺ στά- νοιχτὰ μουγγρίζανε καὶ μοῦ παρομοίαζε σὰ νάπαι ζαν ἑκατὸ πιάνο κ' ἑκατὸ βιολιά.

Βλέπω τίς κοπέλλες νὰ συναλλάζουμε καὶ μιὰ νὰ παίρνει τὴν στάση τῆς ἄλλης. Αἰστάνθηκα τὸν ἑαυ- τὸ μου πολὺ κοπιασμένο καὶ στὴν καρδιακὴ χώρα κάτι ἔστεκε στεγνὸ ποὺ δὲν μποροῦσε νὰ τὸ κάνει νὰ ξεθυμάνει ἢ ξερὴ ἀναπνοή μου καὶ ὁ ἑλαφρὸς μου στεναγμὸς. Εἶδα τὸ ἀντικρυνὸ βουὸν νᾶρχεται ἐδῶθε καὶ κλονιζόμουνα σὰ νὰ νύσταζα. Μὲ μιᾶς τότε κά- θισα. Μὰ σὲ πέντε λεπτὰ σηκώθηκα πάλι κενῶ ἔδλεπα, κουδούνησε τὸ κεφάλι μου καὶ βέβρυναν οἱ κροτάφοι μου. Κοίταξα λίγο χάμου καὶ μετὰ, περι- βλεψα γύρο.

Μακριὰ τὸ τραῖνο πέρασε σὰ σαῖτα καὶ πιδ δῶ στὸ χωματένιο δρόμο ἕνα παιδί πιασμένο ἀπὸ τὰ τσιγγέλια τοῦ σαμαριοῦ χοροπηδοῦσε ζωηρὰ πάνου στὸ σαμάρι ἀπὸ τὸ τρέξιμο τοῦ ἀλόγου. Ἄπὸ τὸ με- γάλω πέρα χαλικομένον δρόμο ἐρχόταν ὁ κρότος τῶν κάρρων καὶ μοῦ φαινότανε σὰ νᾶβγαίνε ἀπὸ τὴν ἡσυχία τῶν μεσανύχτων.

Ξεκολλῶ μὲ κόπο τὰ μάτια μου ἀπὸ τὸ μέρος τῶν κοριτσιῶν καὶ βλέπω τὸ Γιαννάκο νὰ παρατηρεῖ κρυφὰ τὴ φυλάχτρα τῆς ἀγριελιάς. Τοῦ φώναξα νὰ κατέβη κάτου κ' αὐτὸς ἡσυχὰ ἀκούμπησε πίσω κέ- κανε τὸν ἀγροίκητο. Ἦν ἀφησα.

Ἔκοψα τότε πέντε φύλλα ἀθάνατου μὲ τὸ σου- γιά καὶ τὸ πρόσωπό μου ἔγινε πιδ εὐλόγετα φανε- ρό. Τὴ στιγμὴ αὐτὴ μοῦ φάνηκε πὼς τὸ σῶμα μου ἔμεινε γυμνὸ. Τὸ σκυλι ὁ μπιρμπίλης, δλη τὴν ὄρα αὐτὴ, ἔπαιζε ψευδοτραβώντας μὲ τὰ δόντια του τὸ παντελόνι μου καὶ σὰ γύριζα καὶ τὸν ἔβλεπα, χι- ροῦμενος πῆδαγε ἀπάνω μου. Μιὰ στιγμὴ φεύγει τρεχάτος κοντὰ στὰ πρόδατα, τὰ σκορπάει καὶ τὰ κυνηγᾷ εἰς γύρο. Τέσσερα μικρὰ νεογέννητα ἀρνά- κια πηδᾶνε κατὰ τὸ ψηλὸ χωράφι. Τότε τὰ κορίτσια, ποὺ φοροῦσαν κείνη τὴ στιγμὴ τὰ παπούτσια τους, ἔτρεξαν ἀμέσως χαμογελώντας μὲ τὰ χέρια τενω- μένα πρὸς τ' ἀρνάκια. Ἐγὼ βγήκα ἀπὸ τὸ χαντάκι καὶ προχώρησα κοντὰ τους· ὁ μπιρμπίλης τρέχει ἀπὸ μακριὰ μὲ τὰ ψηλά του πηδήματα καὶ τ' ἄ- γριά του ἀλυχτήματα κατὰ πάνω μας. Ὅλες ἔβγα- λαν μιὰ ψιλὴ φωνὴ τρόμου καὶ δυὸ οἱ πιδ σαστισμέ- νες πιάστηκαν ἀπάνω μου. Ἡ μικρότερη ἀπὸ τὸν ἀ- ριστερό μου ὄμο καὶ ἡ μεγαλύτερη ἀπὸ τὸ δεξιὸ μου μέρος μ' ἔσφιγγε τρεμουλιασμένα ἀπὸ τὸ φόβο τῆς σὰ νὰ ἤμουνα πουλάκι. Ἔχε πρόσωπο κρινᾶτο μὲ κοκκινάδια καὶ ἡ φούστα τῆς ἔδειχνε πὼς δύσκολα χόραγε τὸ εὐρωστο καὶ σπαργωτὸ σῶμα τῆς

Στὴν ἀρχὴ τὸ σκυλι γαύγιζε, μετὰ ἔπεσε μπρο- στά μας ἀνάσκελα καὶ τεντώνοντας τὰ δυὸ πσιναῖ- πόδια του πλάγια καὶ τὰ μπροστινά του λίγο ψηλό-

τερα γκρίνιαζε τρίζοντας τὰ δόντια του. Τὰ θροσερὰ μὰ φοβισμένα λόγια τῆς μεγάλης δὲν τὰ καταλά- βαινα, γιατί τ' ἄφτιά μου ἐκείνη τὴ στιγμὴ κουδού- νιζαν δυνατὰ. Θυμᾶμαι μόνον ποὺ ὄλο μ' ἔσφιγγε κ' αἰσθανόμουνα τὰ σωθικά μου κολλημένα. Γύ- ρισα καὶ τὴν ἔπιασα μὲ τὰ δυὸ μου χέρια σφιχτὰ ἀπὸ τὴ μέση για νὰ τὴν ἐνθαρρύνω κείδα τὰ μάτια τῆς γεμάτα αἷμα. Κατόπι ἔσκουφα νὰ πιάσω τὸ σκυλι καὶ χωρίσαμε.

Πιδ πέρα οἱ δασκάλες μὲ πολλὰ λόγια καὶ βια- στικὲς χειρονομίες βάζανε τὰ κορίτσια δυὸ δυὸ στὴ γραμμὴ. Τὰ καπέλα τους εἶχανε μεγάλο κύκλο σὰν φωτοστέφανο ἀγίων, ποὺ πάνω εἶτανε ντυμένοι μὲ μαῦρο βελούδο καὶ ἀπὸ μέσα μὲ κίτρινο μεταξωτό. Στὸ δεξιὸ μέρος τῆς κορδέλλας κρεμόντανε λίγο σὰν φούντα, ἀσημένια κρόσια πηγάζανε ἀπὸ τὴ μέση ἀσημένιου δίσκου καὶ πετούσανε σαΐτιες ἀπὸ ἀντη- λίες.

— Φεύγουμε φώναξα ἢ μάλλον ρέκαξα σὰν πά- πια.

Μιὰ βαρυκίνητη σειρὰ περνοῦσε ἐμπρὸς μου. Πρό- σεξα νὰ ἰδῶ τὴ γνωστὴ μου ἀλλὰ δὲν τὴν ἀναγνώ- ρισα. Ἐγίνα μανιακὸς, προχώρησα λίγο, πάλι δὲν τὴν εἶδα. Μοῦ φάνηκε πὼς εἶδα στὴ γραμμὴ ἕνα κει- ρίτσι μονάχο δίχως τὸ ταῖρι του. Στρίψανε καὶ προ- χωροῦσανε ἴσα ἀπάνου κατὰ τὸ τούμπι.

Μιὰ στιγμὴ σούφρωσα τὸ πρόσωπό μου κέκανα μὲ τὰ δάχτυλα μπροστά μου κάτι σὰν πινελιές για νὰ ζωγραφίσω καὶ νὰ χωρίσω γύρο τῆς φύσης τῆς ἀπόχρωσης. Στεκόμουνα συγχισμένος καὶ φαντασιό- πληχτος.

— Φεύγουμε φώναξα πάλι, πιδ δυνατὰ καὶ κάπως θυμωμένα.

Μέσα μου αἰσθανόμουνα νὰ περνοῦνε σὰν ἤλεκτρι- κὰ ρεύματα. Βλέπω τὸ ἔδαφος μπροστά μου νᾶνεβο- κατεδαίνει σὰ νὰ βρισκόμουνα σὲ φουρτουνιασμένο πλεῖο. Σφύριζα νᾶρθουν τὰ σκυλιά, ἀλλὰ δὲ φάνη- καν. Τὸ ἔδαφος ἔσο πῆγαινε ἀνεδοκατέβαινε πιδ χαμηλά καὶ πιδ ψηλά, ὡς ποὺ δὲν μπόρεσα νὰ κρα- τηθῶ πουθενὰ κέπεσα πρὸς τὰ πίσω μισοαναί- σθητος.

Θυμᾶμαι μόνον ποὺ ἄκουγα κοντὰ μου τὰ σκυ- λιὰ νὰ γουργιάζουν καὶ ἐτι ρώτησα «Ποῦ πάω;» καὶ ἀμέσως μιὰ ἀνθρώπινη κοντὰ μου φωνὴ μοῦ ἀπάν- τησε. «Καλὰ πᾶς». Καὶ δεύτερη φορὰ εἶπα «Θέλω νὰ λυτρωθῶ» καὶ πάλι μοῦ ἀπάντησε «Ἔτσι θὰ λυ- τρώνεσαι!»

ΙΣΙΔΩΡΟΣ ΚΑΡΑΛΗΣ

Ο ΜΠΡΑΝΤΕΣ

Δὲν θὰ θελήσω ἐδῶ νὰ κάνω ἀνάλυση τῆς ζωῆς καὶ τοῦ ἔργου τοῦ Μπράντες, πράγμα ποῦ ὅλες οἱ ἡμερῖδες τῶκαναν αὐτὲς τὶς ἡμέρες, παίρνοντας ἀπὸ τὰ ἐγκυκλοπαιδικὰ λεξικά καὶ πρόχειρες σημειώσεις. Ὁ Κ. Παλαμᾶς ἄλλως τε στὸ «Ἐμπρός» μᾶς ἔκανε μιὰ πλατιὰν ἀνάλυση τῶν ἔργων του. Θὰ θελήσω ἐδῶ μόνο νὰ ριζῶ στὸ χαρτὶ μερικὲς πινελιές ἀπὸ τὶς ἐντυπώσεις ποῦ πῆρα βλέποντας τὸν ἴδιο τὸν Μπράντες.

Ὁ Μπράντες εἶχε τὴν καλωσύνη νὰ μὲ δεχθεῖ 3—4 φορές στὸ δωμάτιό του· ἐξαιρετικὰ φιλοφρονητικός, σὲ δέχεται μὲ ὅλη τὴν εὐγένεια ἐνὸς Εὐρωπαίου καὶ μὲ ὅλην τὴν καλωσύνη ἐνὸς γέρου. Στὴ φυσιογνωμία του ἀπᾶνω χαραγμένη ἡ σφραγίδα τοῦ πνεύματος· μόλις τὸν ἰδεῖς νοιώθεις ἄθελα κάποιο σεβασμὸ ἔμπρός του. Δὲν ξέρω γιατί, ἀλλὰ—σὲ μένα τοῦλάχιστο—θυμίζει ἀμέσως τὸν Ἴψεν, ἂν καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ εἶναι ἐντελῶς ἀλλιῶτικα. Ὁ Μπράντες τάχα, μελετώντας τὸν Ἴψεν πῆρε κάτι ἀπὸ τὴν ψυχὴ του, ἢ εὖ μᾶς Ἴψεν καὶ Μπράντες εἶναι ἀξεχώριστα ἐνωμένοι σὰν τὸν Σολωμὸ καὶ τὸν Πολυλά;

Στὴν ὁμιλία του, ἐξαιρετικὰ εὐχάριστη, σοῦ ξανοίγεται ὅλη, ἡ πολυτάξιδι καὶ πολυκύμαντη ζωὴ του: ἀνέκοδοτα ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ποῦ ἔμεινε στὴ Γαλλία, μὲ τὸν Anatol France, μὲ τὸν Κλεμανσώ, στὴν Ἀγγλία, ὅπου κάποτε ἡ Βουλὴ τῶν Λόρδων μὲ καμάρι τοῦ παρουσίασεν ἕναν ἀπὸ ὅλη τὴ Βουλὴ ἄγγλο ποῦ ἤξαιρε γερμανικά, ἀπὸ τὴ Δανία, ὅπου ὄψιμα κι' ἐκεῖ ἀναγνώρισαν τὴν ἀξία του—ὄλ' αὐτὰ περνοῦν στὴν κουβέντα του μὲ ὁμορφους χαρακτηρισμοὺς προσώπων καὶ πραγμάτων.

Ἵστερα ρωτᾷ γιὰ τὴν πνευματικὴ μας ἐδῶ κατάσταση, τοὺς λογοτέχνες μας, τὴ φιλολογικὴ μας κίνηση, ποῦ, δὲν ξαίρου ποιοὶ τοῦ τὴν ἔχουνε ὄχι σωστὰ παραστήσει. Ἐντελῶς δηλ. νεκρὴ κι' ἀδύναμη. Τὸ βέβαιο εἶναι ὅτι ὁ Μπράντες ἔρχεται στὴν Ἑλλάδα μὲ τὴν ἰδέα πὼς φτάνει σ' ἕναν ἀγριότοπο· ἀπορεῖ πὼς ἔχουμε μεταφράσει ἀρκετὰ βιβλία τῆς φιλολογίας τοῦ Βορῶ, τῆς Ρωσίας, ἀπορεῖ πὼς ἕνας Ἑλληνας, ὁ Χρυσάφης, ξαίρει θαυμάσια Σουηδικά, ἀπορεῖ πὼς ξαίρουμε τὰ ἔργα του, ἀπορεῖ...

Στὴν ἰδέα του αὐτὴ φαίνεται βοήθησαν καὶ μερικὰ πράγματα, ποῦ γιὰ μᾶς δὲν κάνουν ἐντύπωση. Ἐναν ὅμως Εὐρωπαῖο ποῦ ἔρχεται ἀπὸ τὸν τόπο μᾶς ἰδανικῆς καθαριότητος στὸν τόπο τῆς ἰδανικῆς βρώμας, σωματικῆς καὶ ψυχικῆς, μπορεῖ νὰ μὴν κάνουν ἐντύπωση; Κι' ὁ Μπράντες—αὐτὸ ἄλλως τε τὸ ξαίρουμε ἀπ' ὅλη τὴ ζωὴ του—μᾶς λέει ξάστερα τὰ παράπονά του, ζητῶντας ἀπὸ μᾶς καὶ μιαν ἐξήγηση τοῦ πράγματος: γιατί ἀραγε ἐνᾶ εἶχε δώσει συνέντευξη μιὰν ὀρισμένην ὥραν σὲ ἕξ δημοσιογράφους, κατένας δὲν ἤρθε νὰ τὸν ἰδεῖ;

Μὲ δειλία τοῦ προβάλω γιὰ δικαιολογία τὴν πολιτικὴ μας κατάσταση, μὰ ὁ Μπράντες εἶχε ἔτοιμη τὴν ἀπάντησή του:

— Δὲ θὰ μπορούσαν ὅμως μ' ἕνα μπιλλιετάκι νὰ μὲ εἰδοποιήσουν νὰ μὴν περιμένω;

Παραπονιέται ἕστερα πὼς ὅσοι τὸν βλέπουν, τοῦρχονται τυπικοί, ἀλύγιστοι. Κι' οἱ νέοι ἀκόμη προσπαθοῦν νὰ ποζάρουν γιὰ σοβαροὶ· μάταια κοιτάζει νὰ δώσει ἕναν εὐθυμο τόνο στὴ συζήτησή· δὲν τολμοῦν νὰ γελάσουν μπροστά του· τοῦ εἶναι ἀδύνατο νὰ καταλάβει τὴν ψυχολογία τους: Ἐγὼ θὰ τοὺς ἤθελα πιὸ γελαστοὺς, πιὸ ἀνοιχτόκαρδους.

Προχίτες πῆγα πάλι στὸ ξενοδοχεῖο του· τὸν βρήκα ἀδιάθετο ἀπὸ γρίπη, ὄχι ὅμως λιγώτερο δμηλητικό. Φεύγοντας τοῦ εὐχήθηκα περαστικά καὶ τοῦ εἶπα πὼς ἐλπίζω σὲ λίγες μέρες νὰ εἶναι ἐντελῶς καλά: ὁ Μπράντες σηκώθηκε, στηρίχτηκε στὸν ὄμο μου καὶ εἶπε; Il ne faut pas mon ami esperer, il faut agir.

Αὐτὰ τὰ λόγια δὲν ἔπρεπε νὰ χαραχτοῦν στὴ ψυχὴ κάθε νέου, μάλιστα στὸν τόπον αὐτό, ὅπου τὸ δειρο τῆς ἀνατολίτικης κληρονομίας βασιλεύει;

ΙΠΠΟΛΑΥΤΟΣ

ΒΡΑΔΥΝΗ ΘΛΙΨΗ

Τῆς ἀδερφοῦλας μου Μαριῶς.

Σὰ σιδερένιος μ' ἔσφιξες χαλκῶς ἀπόψε,
Θλίψη πικρὴ, ἃ μπορέσεις κόψε
Τὸ κόκκινο τῆς ζήσης μου τὸ νῆμα
Φουρτῶνα γίνου, μανιασμένο κῆμα
Καὶ πνίξε με ἃ μπορεῖς ἀπόψε.

Τί κάθε τόσο ἀπ' τὸ λαιμὸ μὲ πιάνεις
Σὰ λωποδύτης ποῦ ἔστησε κυρτέρι;
Μιὰ καὶ καλὴ ἃ μπορεῖς νὰ μὲ ξεκάνεις
Θὰ σοῦ φιλῶ πεθαίνοντας τὸ χέρι
Ποῦ ἔσφιξε τὸ λαιμὸ σὰ σὲ καρτέρι.

Παραμονέβεις τῆς χαρᾶς μου τὴ σταγόνα
Ποῦ κλέβω ἀπ' τὴ φιλάργυρη κλεψύδρα
Τῆς μοίρας· καὶ νὰ σου ξεπροβέλεις σὰ γοργόνα
Μὲ τὶς ἐνιά σου κεφαλὲς σὰν ὕδρα
—ψυχὴ μου, θάρρος, μὴν κέφτεις στὰ γόνα.

Φλόμωσε ἀπόψε ἀλάκερο τᾶγέρι
Καὶ σὰν κελλὶ μου εἶναι στενὸ τᾶστῆθι·
Πὲς μου, ἀδερφοῦλα κάπιο παραμῦθι
Τὴ λήθη ἴσως νὰ φέρι
Κ' ἴσως τὸ φλομωμένο διᾶξει ἀγέρι.

Ἐλα νὰ πᾶμε κόντρα ἐμεῖς στὸν πόνο
Ποῦ σὰ σκυλὶ ἀλυχταῖε στὸ σκυτάδι
Στοῦ Πρίγκηπα Εὐτυχοῦς πᾶμε τὸ Θρόνο
Κι' ἂν εἶν' πλάτῆς ὁ Πόνος σὰν τὸν ἀδη
Ἄκόμα πιὸ πλατῆς κι' ὁ οὐρανὸς σὰ χᾶδι.

Μιτωλήνη 1922.

ΣΙΓΓΑ ΚΑΡΑΓΙΣΚΑΚΗ.

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΙΔΡΥΘΗΚΕ ΣΤΗ 1903

ΒΓΑΙΝΕΙ ΔΥΟ ΦΟΡΕΣ ΤΟ ΜΗΝΑ

διοικήτης, εκδότης και Διευθυντής: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ταχτικοί συντάχτες: ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ, ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ,
Γ. ΦΤΕΡΗΣ, ΚΙΜΩΝ Ι. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ,
ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ Α. ΣΤΕΪΝΜΕΤΖ

Ἐπιστολές, ἐπιταγές κτλ. παρακαλοῦμε νὰ δι-
ευθύνονται: Δημ. Π. Ταγκόπουλο Poste Re-
stante Ἐξωτερικοῦ, Ἀθήνα.

ΣΥΝΤΡΟΜΕΣ:

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα	{	δρ. 30	τὸ χρόνο.
		» 15	τὸ ἕξμηνο.
		» 8	τὸ τρίμηνο.
Γιὰ τὴν Ἀγγλία & Αἴγυπτο	{	£ 1	τὸ χρόνο
		£ 0,10	τὸ ἕξμηνο
Γιὰ τὴν Ἀμερική	{	\$ 5	τὸ χρόνο
		\$ 3	τὸ ἕξμηνο

καὶ γιὰ τὰ ἄλλα μέρη 40 φρ. τὴ χρονιά.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΕΙΝΑΙ μεγάλος, ἀληθινὰ μεγάλος ὁ Μπράντες — κ' ἡ μεγαλοσύνη του φάνηκε στὸ Κεφαλάρι τῆς Κηφισιάς, ἐπου τοῦχανε κάνει τραπέζι, «ἀπέριτον καὶ ἐντελῶς ἀνεπίσημον ἐξοχικὸν πρόγευμα», μερικοὶ λόγιοι καὶ δημοσιογράφοι Ἀθηναῖοι, ποὺ πολλοὶ τοὺς μπορεῖ καὶ τώρα νὰ πρωτάκουσαν ἰδονμά του, μὰ τι τὰ θές, μπρὲ ἀδερφέ, ἅμα τρώει κανεὶς μὲ μεγάλους γίνεται κι αὐτὸς μεγάλος. Ψέματα;... Κι ὁ Μπράντες, οὐαὶ μεγάλος ποὺ εἶναι, τὸ μυρίστηκε αὐτὸ καὶ τοὺς τὸ χτύπησε κατὰμουτρα, ἀπαντώντας σὲ μιὰ πρόποσή τους. «Οἱ τιμὲς ποὺ μοῦ κάμνετε, κύριοι, τοὺς εἶπε, μοῦ θυμίζουσι τὶς τιμὲς ποὺ ἔγιναν τελευταῖα παντοῦ πρὸς τὸν ἀγνωστο στρατιώτη.» Τὶ τὰ θέλετε; Νομίζω πὼς μεταξὺ σας εἶμαι «λίγο ἀγνωστος στρατιώτης». Τιμᾶτε τὸ ἔργο μου, χωρὶς κανεὶς σας νὰ γνωρίζει ποιὸς εἶμαι. Ἡ μόνη διαφορὰ μεταξὺ τῶν δυὸ μας εἶναι πὼς ὁ «ἀγνωστος στρατιώτης» εἶναι νεκρὸς κ' ἐγὼ εἶμαι ζωντανός. Ἔτσι

μιλοῦν οἱ ἀληθινὰ μεγάλοι, ἀφοῦ τὸ κυριώτερο χαρακτηριστικὸ τῆς μεγαλοσύνης εἶναι ἡ εὐλικρίνεια.

* *

ΝΟΣΤΙΜΟ ἀκόμα κι αὐτὸ ποὺ τοὺς εἶπε: «Μὲ διασούρετε στὶς ἐφημερίδες σας. Μὴ γνωρίζοντας τὸ ἔργο μου, πιάνετε κι ἀραδιάζετε στὶς ἐφημερίδες σας ἀνέκδοτα ἀπὸ τὴ ζωὴ μου». Γιὰ τὰ λουλούδια «τῆς Ἀττικῆς γῆς» ποὺ τᾶστελε στὸ ξενοδοχεῖο ὁ ποιητῆς Ματσούκας, δὲν εἶπε τίποτε. Ἀπόδειξη πὼς τοῦχανε ἐντύπωση τὸ δῶρο τοῦ ποιητῆ. Γιατὶ —δὲ γίνεται! — θὰ ρώτησε καὶ θάμαθε πὼς ὁ Ματσούκος κι ἂ ἐν ἔχει διαβάσει οὔτε μιὰ ἀράδα ἀπὸ τὸ ἔργο του, θάχει ὀκνοῦσε τόσες φορὲς τὸ στενὸ του φίλο Γιάννη Χρυσόφη νὰν τοῦ μιλούει γιὰ τὸ μεγάλο Δανὸ φιλόσοφο, ὥστε ἔτσι θὰ τὸν ξαίρει περισσότερο ἀπὸ κείνους ποὺ τονὲ γέψανε στὸ Κεφαλάρι.

* *

ΚΑΙ τώρα πού, μὲ τὸ καλὸ, ξεμπερδεψε μὲ τοὺς λογίους, τοὺς δημοσιογράφους, τὸν κ. Ἐξαρχόπουλο καὶ τοὺς ἄλλους πρεφεσόρους καὶ μαντερίνους τῶν Τεχνῶν κ' ἐπιστημῶν, θάρχισουν κ' οἱ διάφορες συντεχνίες νὰ τὸν καλοῦνε σὲ γεύματα. Καὶ καθόλου παράδοξο σὲ κανένα τέτιο τοιμπούσι, ἰακούσει «ὁ θαλερὸς γέρον» καὶ τοῦτο τὸ ἀμίμητο καὶ παραπολὸ Ρωμαϊκὸ:

— Λόγο! λόγο! γέρο!...

Πρόφτασε ὁμως κ' ἔφυγε ὁ Μπράντες ἀπὸ τὸν τόπο μας κ' ἔτσι γλύτωσε ἀπὸ τὰ διάφορα φιλολογικοδημοσιογραφικὰ τοιμπούσια... καὶ τοιμπούρια.

* *

ΤΟ ἀρθράκι ποὺ δημοσιεύουμε σ' ἄλλη σελίδα γιὰ τὸν Μπράντες γράφτηκε, ὥστε ἀπὸ ἐπίμονα παρακάλια μας, ἀπὸ νεαρὸ ποιητῆ καὶ συνεργάτη μας, ποὺ ἂν κ' εὐτύχησε νὰ τὸν ἰδεῖ καὶ νὰ μιλήσει μαζί του τόσες φορὲς, δὲ βγήκε νὰν τὸ τελαλήσει στὶς ἐφημερίδες καὶ νὰν τοῦ κάνει πρόποση στὸ Κεφαλάρι.

ΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ Κ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΔΟΥ

29

München, Steinheilstr. 1 | Π. 22 IV 08

Ἄγαπητὲ Κίρλε !

Διόρθωσα τὸ σημεῖωμα πού μοῦ ἔστειλες καὶ ξανακυττάζοντάς το πάλι τὸ στέλω στὸ Νουμά. Ἐκοψα ἀπ' αὐτὸ ὅλες τὶς προσωπικὲς χτυπιὲς πού κάνεις τοῦ Σ. πῶς εἶναι τεμπέλης κλπ. γιατί δὲν ἔχουν κανένα λόγο, παρὰ ἐλαττώνουν μόνο τὴ δύναμη τοῦ δικίου καὶ τῆς εὐλικρινείας πού διαπνέει τὸλο ξεγύμνωμα. Ἐπίσης ἀπὸ λόγο τακτικῆς δὲν ἔπρεπε νὰ ναφερωθῆ πῶς εἶναι ἑλληόφρονος κουτσόβλαχος γιατί οἱ Ἕλληνες τοὺς κουτσοβλάχους τοὺς θεωροῦν γνήσιους Ἕλληνες. Ἐπίσης ἔκοψα τὸ ὅτι ἐγὼ σοῦ τᾶβγαλα στὸ φόρο. — α.) γιατί ἐγὼ ἐρώτησα γι' αὐτὰ ἀφοῦ οὐ πρῶτος μοῦ ἔγραφε πῶς ὁ Σ. σοῦ ἔκιμε ραδιοργία καὶ β.) γιατί δὲν εἶμαι βέβαιος ἂν ὁ κ. Κουγέας τὸ θέλει ν' αναφερωθῆ στὴν ὑπόθεση τῶνομά του καὶ γιὰ νὰ τὸ ἀναφέρω στὴν ἀνάγκη, πρέπει νὰ τὸν ρωτήσω πρῶτα

Μάρτυρας δέχομαι νὰ μῶ, μὰ οὐ περίσταση ξεμπροσιάσματος δὲ θάναφέρω παρὰ μόνο ὅτι μπορῶ καὶ νὰποδείξω. Ἄλλιῶς, ἐκτίθεμαι καὶ βγαίνω ψεύτης καὶ ζημιώνω αὐτὸ τὸ ζήτημα ἀπὸ τὸ ὁποῖο δὲ θάβγη τίποτε γιατί κινεῖς δὲ θὰ μᾶς πιστέψη. Εἶναι ὁ πατριωτισμός, πού καὶ οὐ τὸν ἔχης καὶ δὲ μπορεῖς νὰ τὸ νιώσης πῶς στοὺς Ἕλληνες ἀπὸ ἱστορικὸ λόγο παίρνει τόση στενοκέφαλη μορφή. Ὅχι μόνο ὁ Weigand εἶναι στὴ συνείδηση *κάθε ρωμοῦ* ὡς ἐχθρὸς τοῦ ἑλληνισμοῦ μὰ καὶ οὐ ἀκόμα. Πόσο τυφλόνει αὐτὴ ἡ μανία τῶν ρωμιῶν, πού θέλουν νὰ πιστεῦν ὅλος ὁ κόσμος τὴν ἱστορία, ὅπως τὰ θέλουν αὐτοὶ γιὰ τὰ φακιρικά τους ὄνειρα, ἔχω σωρὸ παραδείγματα ἀπ' τοὺς πιὸ φωτισμένους κύκλους. Μιὰ φορὰ λ. χ. πρὸ 4—5 χρόνων εἶχε ρθῆ ὁ μακαρίτης Τρουμπετσκού στὴν Ἑλλάδα ἐπικεφαλῆς τῶν φοιτητῶν τῆς Μόσχας. Οἱ Ἕλληνες νόμισαν πῶς ἔρχονται ὡς κατάσκοποι τῆς Πανσλαβιστικῆς ἐταιρίας κ' ἤθελαν νὰ τοὺς δεῖξουν τὴν ἀποδοκιμασία τους, φτάνοντας ὡς τὸ κλείσιμο τῶν μαγαζιῶν. Ὁ Νιρβάνας, πού γνώρισε τὸν Τρουμπετσκού, μᾶς βεβαίως σπῆτι μου μιὰ μέρα πῶς ὁ τελευταῖος δὲν ἤξερε κἂν πῶς ὑπάρχει Πανσλαβιστικὴ ἐταιρία. Κι ὁ *Καρκαβίτσας* ἀναψε ἀπὸ θυμὸ πῶς ὁ Νιρβάνας ἔχαψε τὸ ψέμμα τοῦ Τρουμπετσκού ! Καὶ τελευταῖα στὸ Βερολίνο μοῦ διηγῆθηκε ὁ Κωνσταντινίδης, πού ἦταν μὲ τοὺς ρώσους φοιτητάς, ὅλο τὸ ἐπεισόδιο καὶ μ' ἐβεβαίωσε πῶς

πράγματι δὲν τῶξερε ὁ Τρουμπετσκού. Καὶ στὴν ὑπόθεση τῆ δική σου εἶμαι βέβαιος πῶς κανένα δὲν θὰ πείσης πῶς ὁ Weigand δὲν εἶναι ἐχθρὸς τοῦ ἑλληνισμοῦ, κι αὐτὸν τὸν ἴδιο Καρκαβίτσα.

Προχτὲς ἤρθε σπῆτι μου ἕνας γνωστός μου Ἕλληνας κ' ἔφερε μαζί του ἕναν ἄλλον ἀγνωστό μου, πού σπουδάζει ἐδῶ φιλοσοφία. Τὸν ρώτησα ἂν ἀκούει μαθήματα στὸν Κρουμπάχερ καὶ ἀμίως ἀναψε κ' ἄρχισε τὸ κατηγορητήριό του. Καὶ συνεχίζοντας αὐτὸ εἶπε πῶς οἱ ἐχθροὶ τοῦ ἑλληνισμοῦ θέλησαν νὰ βάλουν πόδι καὶ στὴ Λειψία. Νὰ διορισθῆ στὸ σεμινάρι τοῦ γελίου Weigand ἕνας βλακέντιος, ξυλοσκίστης, παλιάνθρωπος κλπ. γιὰ τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα. Τὸν ρώτησα πῶς λέγεται αὐτός; δὲν ἤξερε. Τοῦ εἶπα. — Μήπως λέγεται Dieterich ; — Ναι, μοῦ ἀπαντᾷ, αὐτός; ὁ βλάξ. — Τὸν γνωρίζεται ποιὸς εἶναι ; — Ὅχι μὰ ἀκουσα στὴ Λειψία γι' αὐτὸν καὶ διύβασα ἕνα ἄρθρο του πού θέλει νὰ μᾶς ἀποδείξη πῶς ἡ φυλή μας δὲν ἀξίζει τίποτε ἐκτὸς μονάχα ἀπ' τὰ νησιὰ πού ἀναμίχθηκε μ' ἰταλικὸ αἷμα κλπ. Νόμισα πῶς εἶχε νὰ κάμω μ' ἄνθρωπο καὶ προσπάθησα νὰ τοῦ μιλήσω μὲ τὴ λογικὴ, μὰ ἀποτελεσμα ἦταν νὰ ξεχάσω κ' ἐγὼ πῶς ἦταν ἐπιτέλους σπῆτι μου καὶ πῶς ἔπρεπε νὰ τὸν σεβαστῶ ὡς ξένον. Τὶ ἀκουσα ἀπ' τὸ στόμα του καταλαβαίνεις ἂν σοῦ πῶ πῶς εἶναι πατριώτης τοῦ Χατζιδάκη καὶ δάσκαλος καθαρευουσιάνος. Σοῦ σημεῖονω τὰ ἑξῆς μονάχα χαρακτηριστικά : Εἶτε εἶναι καθαρὸ τὸ οἶμα μας ἢ ὄχι, οἱ Ἑυρωπαῖοι δὲν ἔχουν δικαίωμα νὰ τὸ ξετάσουν. Ὅφειλουν νὰ μᾶς δόσουν τὰ μέρη ὅπου μιλεῖται ἢ ἑλλ. γλῶσσα ἀπὸ ἐθνομοσύνη γιατί τοὺς δόσαμε τὰ ἔθνη. Χωρὶς ἐμᾶς δὲ θὰ ὑπῆρχε Γερμανία, γιατί τὴ Γερμανία τὴν ἔκαμε μεγάλη τὸ σχολεῖο ! Τὸ τελευταῖο αὐτὸ δὲν τῶμαθε στὴν Ἑλλάδα βέβαια. Αὐτὸ εἶναι δικὸ σας φροῦτο, πατριῶτες Γερμανοί. Τὸν πατριωτισμὸ θέλεις καὶ οὐ νὰ διδάξης στοὺς Ἕλληνες, ὅταν σκέπτεσαι νὰ μεταφράσης τὸ ἄρθρο κάποιου δασκάλου πατριώτη σου γιὰ τὸν κοσμοπολιτισμὸ καὶ τὴν καταδίκη του. Ὁ δικὸς σας πατριωτισμός, ὃ ὀλετήρες τοῦ πολιτισμοῦ γερμανοὶ ἢ γάλλοι πατριῶτες, μεταφερόμενος στὴ ρωμοσύνη δὲν μπορεῖ νὰ πάρη ἄλλο χαρακτηριστὸ παρὰ ἐκεῖνον πού τοῦ ἐπιβάλλει ἡ ἱστορικὴ παράδοση. Ἐπιφύξασαι, μὰ ἐγὼ γελῶ μὲ τὴν ἀπλοϊκότητά σας νὰ ξαφνίζεστε ἀπὸ τὴ στενοκεφαλία τοῦ ρωμῆκου πατριωτισμοῦ. Τὸ φαινόμενο εἶν' ἀπαράλλαχτο ὅταν ἀκούει κανεὶς ἀπὸ γερμανοὺς ἀστὸς ἀναπτυγμένους πῶς ὁ γαλλικὸς πολιτισμὸς εἶναι κατωτερος ἀπὸ τὸ γερμανικὸ. Καὶ οὐ θέλεις νὰ πολεμήσης τοὺς Ἕλληνας ἀστούς; μὲ γερμανικὰ ἀστικά μέσα. Δὲ θέλεις νὰ φανταστῆς πῶς αὐτὴ ὅλη ἡ ἀντίληψη τοῦ *ἐθνικοῦ*, πού τὴ βλέπεις τώρα σαρκωμένη ἐναντίον σου καὶ τῆς ἐπιστήμης, εἶναι ἀνάλογη τυπικὴ ἔκφραση τῆς ἀστικῆς ἰδεολογίας στὴν Ἑλλάδα, μὲ τὴν ὁποία οἱ *Πάτριες* ἐκμεταλλεύονται τὸ ὑπνώτισμα τοῦ πλήθους καὶ

κάνουν τις δουλίτσες τους. Τὸ ξέρω, δὲ μπορείς, δὲ θέλεις νὰ τὸ νιώσης. Φαντάζεσαι καὶ σὺ πὼς μπορεί νὰ γένη ἡ μέλλουσα Ἑλλίδα μὲ τὸ φῶτισμα τῶν ἐκλεκτῶν, τῶν ἀστῶν δηλ. Σύρξε, παρακαλῶ, νὰ μοῦ φωτίσης τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοὺς πῶς ὁ Weigand δὲν εἶναι *μισθιο ὄργανο* τῆς Ρουμανίας ἐναντίον τοῦ ἑλληνισμοῦ ἢ ὅτι σὺ εἶσαι φιλέλληνας, ἀφοῦ τὸ *ρωμιόφιλος*, πὺν εἶπες ὅτι εἶσαι, ἀντιστρατεύεται στὰ δίκαια τῶν ἀστῶν, στὰ ἔθνικά τους ὄνειρα! Ἄν τὸ κατορθώσης αὐτὸ θὰ μὲ κάμης κ' ἐμένα ὁπαδό σου.

Κραβαρισμός δὲν εἶναι ἔθιμο, μὰ σημαίνει *ζητιανιά, ἐπαιτεία*. Τὸ σωστὸ θὰ ἦταν Κραβαρισμός, ἀπὸ τὸ Κράβαρο, Κραβαρίτης. Ἄπὸ τὰ Κράβαρο βγαίνουν οἱ πιὸ πολλοὶ ζητιάνοι. Δὲν ἔχεις τὸ ζητιάνο τοῦ Καρκαβίτσα; Δὲ διάβασες τὰ *Κράβαρά* του;

Μὲ πολλοὺς χαίρετισμοὺς στὴ μητέρα σου καὶ σ' ἐσέ ἀπ' ὅλους μας.

Σὲ φιλῶ ἀδελφικὰ
Κώστας

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

— Ὁ ποιητὴς Σ. Σκίπης τύπωσε τὸν εἰκοστὸ τρίτο τόμο τοῦ πολὺχρονου ποιητικοῦ καὶ φιλολογικοῦ του ἔργου μὲ τὸν τίτλο «Αἰολικὴ Ἄρπα.» Τὴν ποιητικὴ αὐτὴ συλλογὴ στολιζει ἕνα πορτραῖτο τοῦ ποιητῆ κ' ἕνα κολακευτικὸ καὶ κριτικώτατο γράμμα τοῦ Ἀνατόλ Φράνς. Τὰ καινούρια τοῦτα ποιήματα τοῦ Σκίπης, γραμμένα μὲ τὴν τεχνοτροπία τοῦ Μορέας, ἔχουνε ἀξιόλογο λυρισμὸ καὶ πλούσια φαντασία.

Πύργοι πολλοὶ κ' ἔξωτικοὶ μὲ τοὺς περιζωσμένους τρυς κῆπους σας, ἀπ' τὰ θολὰ καὶ μαθρα κυπαρίσια, πέρα σὲ χῶρες τοῦ Βορρᾶ σᾶς εἶδα ὀχνολογούμενους ἀπ' τὸ φεγγάρι κ' ἡ σιγὴ σᾶς σκέπαζε περίσσια.

Ὡστόσο τὰ κατώφλια σας τὰ κρύα, τὰ μεγάλα, νὰ τὰ διαβῶ εἰ μ' ἔσπρωξε βαθὺ αἴσθησι κανένα, μόνο ἡ σκιά μου ἀνέβηκε ὡς τὴν πλατεία σας σκόλα κ' εἶχα πρὸς τὴν ἀταολῆ τὸ πρόσωπο στραμένα.

Καὶ σεῖς τραγούδια μακρινά, τι ἂν μὲ τὰθέλητρα σας τὰ ξένα μὲ μαγέψατε γιὰ λίγην ὥρα τίχα; Ἐπήρα ἀπ' τὴν ὀμιλικὴ καὶ σκοτεινὴ ὁμορφιά σας ὅ,τι ὁ ξανθὸς Ἀπόλλωνας μοῦ ἐπέτρεψε μονάχα.

.*

Ὁ κ. Δημήτριος Ἀστεριώτης (Philéas Lebesgue) μιλώντας στὸ Mercure de France γιὰ τὴ νεοελληνικὴ φιλολογία, λέει καὶ τὰκόλουθα!

Ἄπὸ τὸ Σικάγο μᾶς ἤρθε τὸ Ἑγχειρίδιο τοῦ σοσιαλισμοῦ πὺν τῶχουμε ἀναφέρει ἄλλοτε καὶ πὺν ἀργότερα θὰν τὸ ἀναλύσουμε. Σήμερα ἂς τὸ σημειώσουμε μονάχα σὰ σύμπτωμα ἐνὸς ρεύματος ἰδεῶν πὺν εἶναι προορισμένο νᾶντιδράσει στὶς σημερινὰς κατεύθυνσεις τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἢ νὰ δυναμῶσει κάποιες τάσεις πὺν ἔχουν ἀπὸ καιρὸ γεννηθεῖ κ' ἔχουν

λαμπρυνθεῖ μάλιστα ἀπὸ πρόσωπα σὰν τὸ μακαρίτη Κώστα Χατζόπουλο καὶ ἀπὸ ἔργα σὰν τὸ τελευταῖο δράμα ὁ *Λυτρωμὸς* τοῦ κ. Δ. Π. Ταγκόπουλου, μῶλο πὺν μὲς στοὺς φλογεροὺς διαλόγους του ὁ δραματογράφος μένει πολὺ πίσω ἀπὸ τὸν πολεμιστὴ...

... Θάποροῦσαν οἱ ἀναγνώστες μου ἂν τοὺς βεβαίωνα πὼς αὐτὴ τὴν ἐποχὴ ἐπικρατεῖ γαλήνη σὰ νεοελληνικὰ γράμματα. Ἄντὶς γιὰ παιᾶνες ἐμπνεομένους ἀπὸ πατριωτικὸ ἐνθουσιασμό, ἔχουμε τοὺς λυρικοὺς στοχασμοὺς κάποιων πὺν ξετάζοντας τὰ κοινωνικὰ προβλήματα παίρνουν τὴ λύση τους γιὰ ζήτημα συνείδησης. Ὁ *Νουμάς* τὰ *Γράμματα* καὶ ἄλλα κάποια περιοδικὰ μὲ προχωρημένη ἰδεολογία ἔχουν συντελέσει πολὺ στὸ νὰ στρέψουν τὰ πνεύματα πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση. Ὁ *Νουμάς*, ἔχει προετοιμάσει τὴ φήμη ποιητῶν σὰν τὸ Ρήγα Γκόλφη, τὸ φλογερὸ ποιητὴ τῶν *Ὑμνων*, καὶ τὸν Κ. Καρθαῖο πὺν τελευταῖα δημοσίεψε τὰ *τραγούδια τοῦ νησιοῦ μου καὶ τὶς Κηφισσιώτικες μελωδίαις*. Ὁ *ἱμπεριαλισμός, ἡ καινούργια πίστη, τὸ ψωμί τῆς πίκρας* εἶναι τραγούδια ἐμπνευσμένα ἀπὸ τὸ ἀκράτητο πάθος γιὰ τὴ λευτεριά καὶ τὴ δικαιοσύνη. Μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ συγκρίνουμε τὸ Ρήγα Γκόλφη μὲ τὸ Μαρσέλ Μαρτινέ. Ὅσο γιὰ μᾶς, κρατοῦμε τὴν προτίμησὴ μας γιὰ τὰ κομμάτια σὰν τοὺς *σκλάβους τῆς γῆς, τὸ ἔγαλμα* κτλ. καὶ ἂν ἡ γεμάτη πίκρα συντομία τοῦ κ. Καρθαῖου σὲ κομμάτια, σὰν τὴν *Ἐπιστρατεία* ἢ τὰ *κορᾶμα*, δὲν μπορεί νὰ μᾶς ἀφήσει ἀναίσθητους, μὰ ὁ ἀπλὸς καὶ τραγικὸς ἀνθρώπινος πόνος πὺν ἐκφράζεται — καὶ ἂς εἶναι κάποτε καὶ μὲ κάποιαν ἀδεξιότητα — ἀπὸ τὸν κ. Κυριαζῆ μέσα στὶς *Στιγμὲς πὺν ζῶ* τραβᾷ τὴν πιὸ αὐθόρμητη συμπάθειά μας...

ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Γεώργιος Μπράντες. — 'Ο θάνατος τοῦ 'Ερρίκου Μπατάιγ.
— Καινούργια βιβλία τοῦ Ρεμύ ντε Γκουρμόν — 'Η
νεα γαλλικὴ ποίηση : συλλογὲς τῶν Λωτέρ, Δεκλέρ,
Γκαρνιέ, 'Εμίλ Φαγκέ, Ρομπέρ ντε Σουζά, Φαγκιός,
Λασσός, Βοναρόλ. — 'Ενας λησμονημένος ποιητής. —
Φιλολογικὸ μνημόσυνο τοῦ 'Αλφρέ Ζαρρύ. — 'Η θεη-
σκεία ἐνὸς ἄθλου. 'Η Κοντέσσα Νοάιγ στὴ βελγικὴ
'Ακαδημία. — Καινούργια βελγικὰ βιβλία — Τὸ Ισπα-
νικὸ ρομάντζο. — 'Ο οὐλτροϊσμός στὴν 'Ισπανία. — 'Ι-
στορία τῆς σερβικῆς λογοτεχνίας. — Καινούργια σερβι-
κὰ βιβλία. — 'Ο θάνατος τοῦ 'Αλέξανδρου Μπλόκ. —
Σεμιὼν Γιούσκεβιτς. — 'Ο Στρίντσεργκ κὶ ἡ μετάφρα-
ση τοῦ Νίτσε σὶ γαλλικόν.

'Ο συγγραφέας τῆς ἐξάτομης κριτικῆς μελέτης «Τὰ
κυριώτερα ρεύματα τῆς φιλολογίας τοῦ 19ου αἰῶνα»,
ὁ μεγάλος δανὸς κριτικὸς Γεώργιος Μπράντες βρι-
σκεται ἀπὸ δεκαπέντε περίπου μέρες ἀνάμεσά μας.
Γράφοντας γι' αὐτὸν οἱ ἐφημερίδες παρατηροῦνε πὼς
τὸ ἔργο του εἶναι ἄγνωστο στὴν 'Ελλάδα. 'Αλήθεια
δὲν εἶν' ὅσο θάπρεπε γνωστὸ. 'Ομως πρέπει νὰ
τονιστεῖ πὼς οἱ ἰδέες του ἔχουν γνωριστεῖ καὶ στὸν
τόπο μας κ' ἔχουν καὶ τὴν ἐπίδρασίν τους. 'Η φιλο-
λογικὴ μας ἀναγέννηση μάλιστα ἀπὸ τὸ 1892 καὶ
δῶ μὲ τὸν Παλαμᾶ, τὸ Γρυπάρη, τὸ Μαβίλη καὶ τὸ
Χατζόπουλο στηρίχθηκε πλείου στὶς ἰδέες τοῦ Μπράν-
τες καὶ σαυτὲς ἤθη τὰ ἐπιχειρήματά του ὁ Παλαμᾶς
γράφοντας τὸ περίφημο καὶ πολυσυζητημένον ἐκεῖνο
ἄρθρον «Σαφηνεία καὶ ἀσάφεια» στὴν Εἰκονογρα-
φημένη 'Εστία 1895 (τὸ ἄρθρον βρῖσκεται ξανατυ-
πωμένον στὰ Πρῶτα κριτικὰ) καὶ πού παίρνοντας
ἀφορμὴ ἀπ' τὸ θόρυβο πού ἔγινε γύρω ἀπ' τὰ σονέ-
τα τοῦ Γρυπάρη ἀνάλυσε καὶ φανέρωσε τὶς ἰδέες
τοῦ Μπράντες κ' ἔτσι ἔκανε ἀπ' τὸ ἄρθρον του κείνο
ἓνα θαρραλέον μανιφέστο καὶ μαζί μὴ ὀσοφὴ ἀπολο-
γία τῆς νέας σχολῆς.

— 'Αξιοσημεῖωτα εἶναι ὅσα εἶπε τὸ θαλερὸ γε-
ροντάκι στὴ συνέντευξίν του μὲ τὸν κ. Παντελῆ Χόρν
δημοσιωμένην στὸ 'Ελεύθερον Βῆμα, γιὰ τὴ Νεοε-
λληνικὴ φιλολογία μας. Πρὶν ἀπὸ κάθε συνομιλία τὸν
παρακάλεσε νὰ τοῦ μεταφράσῃ τὸ χρονογράφημα
ποῦ γράφηε γι' αὐτὸν ὁ Παλαμᾶς στὸ «'Εμπρός».
'Υστερα μίλησε μὲ ἐνημερότητα καὶ μ' ἐνδιαφέρον
γιὰ τὴν πνευματικὴν μας κίνησιν, ξεχωριστὰ γιὰ τὸν
Παλαμᾶ. «'Ηξαιρε, λέει ὁ κ. Χόρν, ὅλες τὶς λεπτομέ-
ρειες τῆς φιλολογικῆς μας ζωῆς, σὰ νᾶχε ζῆσις χορ-
νὸν μαζί μας. Οὔτε τὸ γλωσσικὸν μας ζήτημα δὲν τοῦ
ἐξέφευγε».

— Στὶς 17 τοῦ Φλεβάρη πέθανε ξαφνικὰ ἀπὸ ἀπο-
πληξία, ἐνῶ ἐργαζότανε στὸ γραφεῖο του, ὁ μεγαλύτε-
ρος συγκαιρινὸς γάλλος θεατρικὸς συγγραφέας, ὁ ἀκα-
δημαϊκὸς 'Ερρίκος Μπατάιγ σὲ ἡλικία μόλις πε-

νήντα χρόνων. Πολλὰ ἔχουν γραφεῖ σαυτὴ τὴ στή-
λη γιὰ τὰ ἔργα του καὶ ξεχωριστὰ γιὰ τὸν «'Εμψυχο-
τῆ» ποῦχει ἀναλυθεῖ πλατιὰ σὲ περιορισμένον φύλλον τοῦ
Νουμᾶ. 'Ο Μπατάιγ πρωτοφανερώθηκε στὴ φιλολο-
γία σὲ ἡλικία δεκαεπτὰ χρόνων μὲ συλλογὴ ποιημά-
των. 'Υστερ' ἀφίνοντας τὴν ποίησιν, ἀφιερώθηκε
στὸ δράμα, μὰ ἔμεινε πάντα ὁ ἀγνὸς ποιητής. Στὰ
πορρέξια ὅσο καὶ τοιμητὰ ἔργα του ἔχει φανεῖ βα-
θὺς γνώστης κὶ ἀναλυτὴς τῆς γυναικείας ψυχῆς. Στὴν
εὐαισθησία του τὴν τόσο πρωτότυπη μὴλη τὴν ἐπί-
δραση τοῦ Μπωντλαίρ, τοῦ Βερλαίν καὶ τοῦ Μαί-
τεργικ καὶ στὴν ψυχολογικὴν του βαθύτητα χρωστᾶ-
με τὰ ἐξοχα ἔργα του «ὁ ἄνθρωπος μὲ τὸ τριαντά-
φυλλον», «Τὸ παιδί τῆς ἀγάπης», «οἱ λαμπάδες», «ἡ
γυμνὴ γυναίκα», «ἡ ἀνθρώπινη σάρκα», «ἡ μαρὰ
παρθένος» καὶ τόσα ἄλλα.

— Μεγάλῃ κίνησιν γίνεται τὴν ἐπ' αὐτὴ στὴ
Γαλλία γιὰ τὸ Ρεμύ ντε Γκουρμόν, τὸ συγγραφέα πού
ὁ μεγάλος πόλεμος σταμάτησε τὸ ἔργο του πάνου στὴν
ἄνθισιν τῆς λογοτεχνικῆς του δράσης. 'Ετσι μαζεμένα
τὸν τελευταῖον μῆνα, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν καινούργιαν ἐκδοσιν
τοῦ θαυμάσιου συμβολικοῦ ρομάντζου του «Τάλογα
τοῦ Διομήδη» ὅπου «ἡ σκέψιν κ' ἡ πράξιν, ἴδιον
καὶ τὸ αἶσθημα ἔχουν βαλεθεῖ στὸ ἴδιον ἐπίπεδο καὶ μὲ
τὴν ἴδια δύναμιν ἔχουν ἀναλυθεῖ», βγήκαν καὶ τὰκό-
λουθα ἀνέκδοτα ἔργα του :

— «Γράμματα στὴ Σιξτίνα» εἶν' ὁ τίτλος τοῦ
ἐνὸς ἀπ' αὐτὰ. Στὴν ἡρώϊδα τοῦ γνωστοῦ ρομάντζου
του, τὴ Σιξτίνα, ἀποτείνονται, καὶ μᾶς ἐξηγοῦν σὲ
ποιὰν ἐρωτικὴ φλόγα χρωστᾶμε τὸ βιβλίον κείνον. Μὲς
στὴ μοναξιά του γράφοντας στὴν πολυαγαπημένην του,
ἀναλύει τὸν ἑαυτὸν μὲ δύναμιν καταπληχτικὴν, καὶ
ξαναφέρειν στὸ νοῦ τὶς τελευταῖες λέξεις, τὰ τελευταῖα
φιλιὰ. Μὲ ἀπειρη γαλήνη κὶ εὐλικρίνεια ἀπὸ τὴν ἐρω-
τικὴν θέρμην καὶ τὸ λυρισμὸν πού κάποτε ἀκράτητος ξε-
σπάει ἐπέφτει σὲ μιὰ περήφανη εἰρωνείαν, γιὰ νὰ
ξαναρθεῖ πάλιν στὸ φλογερὸ πάθος του καὶ νὰ τὸ δια-
τυπῶσιν σὲ λυρικόν; στίχους πού «ὁ ρυθμὸς τους
πᾶει μὲ τοὺς χτύπους τῆς καρδιάς». Κὶ ὅμως βρῖσκει
πὼς οἱ λέξεις εἶν' ἀδύνατες καὶ δὲν μποροῦν νὰ δια-
τυπῶσιν ὅ,τι νοιώθει «τίποτα τέτοιο δὲν ἔχει ἐκ-
φράσει ποτε κανένας ποιητής». Καὶ προσθέτει. «'Εγὼ
πού καυχίμαι πὼς γράφω ὅ,τι ἀκριβῶς θέλω νὰ
γράψω—ὅταν πρόκειται γιὰ μένα δὲ βρῖσκω λέξεις
νὰ ἐκφρασθῶ».

— 'Απὸ τὰ καθμερινὰ χρονογραφήματα ποῦδινε
στὴ φημερίδα «Γαλλία» ὁ Ρεμύ ντε Γκουρμόν ἔχει
διαλέξει ἀποσπάσματα, σκέψεις γιὰ τὴ ζωὴν, ἀποφθέ-
γματα, καὶ τᾶδωσε στὸν ἐκδότη Γκρέξ, λίγους μῆνες
πρὶν ἀπὸ τὸν πόλεμον. Αὐτὴ ἡ συλλογὴ ἔχει ἀποτελέ-
σει τὸν ἄλλον καινούργιον τοῦ τόμου, μὲ τὸν τίτλον «Με-
κρὸς μολυβιάς». Κάπου κάπου κεί μέσα προβάλλει
μιὰ μελαγχολικὴ νότα. «Δὲν ἔχω ἀνάγκην ἀπὸ τὶς θύ-

μυσε; τοῦ χινόπωρου ἀφοῦ τὸ χινόπωρο εἶναι μὲς στὴν καρδιά μου».

— Τὸ τρίτο ἔργο του μὲ τὸ τίτλο : «Βιβλιοθήκη τῆς κούκλας μου. Κομμάτια ἀπὸ τοὺς χαρακτήρες τοῦ Λαμπρυνιέρ μὲ σημειώσεις τοῦ Ρεμὺ ντὲ Γκουρμόν». Εἶν' οἱ χαρακτήρες τοῦ Λαμπρυνιέρ γιὰ τίς γυναῖκες, γιὰ τὴν ἀγάπη, μὲ παροξενούς μὰ πετυχημένους ὑπομνηματισμὸς πὸν πλαταίνουν καὶ συμπληρώνουν ἢ καὶ πολλὰ φορὲς ἀντικρούουν τίς σκέψεις τοῦ Λαμπρυνιέρ. Νὰ κ' ἕνα παραδειγμα. Ἐκεῖ πὸν ὁ μεγάλος χαρακτηρογράφος λέει πῶς «ἡ ἀγάπη κ' ἡ φιλία ἀποκλείουν ἢ μία τὴν ἄλλη» ὁ ὑπομνηματιστὴς του δὲ βασιτεῖται νὰ μὴ σημειώσῃ πῶς «ἡ ἀληθινὴ ἀγάπη περιέχει καὶ τὴ φιλία».

— Ἐκτὸς ἀπ' τὰνεκδοτ' αὐτὰ ἔργα, ὁ Mercure de France ἔχει ἐκδώσει καὶ μίαν ἐπιλογὴ ὅλου τοῦ ἔργου τοῦ Ρεμὺ ντὲ Γκουρμόν. Ἄν καὶ ὁ κ. Μαρσέλ Κουλόν στὸν πρόλόγῳ του μᾶς λέει πῶς : «νὰ περιλάβῃ κανεὶς δεκαπέντε ἢ καὶ εἴκοσι χιλιάδες σελίδες μέσα σὲ τετρακόσιες πενήντα ἢ εἴκοσι τόμους μέσα σ' ἕνα, δὲν εἶναι βέβαια καθόλου εὐκόλη δουλειά, κ' ἡ πολύμορφη διανοητικότητά κ' ἡ ποικιλία τῶν θεμάτων τοῦ Ρεμὺ ντὲ Γκουρμόν δὲ μᾶς εὐκολύνουν καθόλου στὸ δύσκολο αὐτὸ ἔργο», ὅμως μᾶς ἔχει δώσει μίαν τέλεια ἐπιλογὴ τοῦ ἔργου τοῦ Ρεμὺ ντὲ Γκουρμόν. Μέσα στὰ δύο μέρη τοῦ βιβλίου «ὁ καλλιτέχνης» καὶ «ὁ φιλόσοφος» μᾶς ἔχει δώσει τὰ καλύτερα κομμάτια ἀπὸ τὰ ποιήματα, τὰ δράματα, τὰ δηγήματα, τὰ ρομάντζα καὶ τίς αἰσθητικές, κριτικές, φιλοσοφικές καὶ ἀνθρωπιστικές μελέτες του, καὶ ἀκόμα καὶ ἀπ' τὰ φιλοσοφικά καὶ λογοτεχνικά χρονολογήματα του.

— Ἡ κ. Ἀδριανὴ Λωτὲρ ἐνώνοντας τοὺς τίτλους δύο συλλογῶν τοῦ Βερλαῖν μᾶς δίνει τὴ συλλογὴ τῆς «Ἀγάπης καὶ φρόνησης». Μὲς στὰ ποιήματ' αὐτὰ κυριαρχεῖ ὁ αἰσθησιασμός κ' ἡ σαρκικὴ φλόγα, κ' εἶναι ἐρωτικές κραυγὲς πὸν φτάνουν ὡς στὸν παροξυσμὸ μὰ τὸ πάθος πὸν ἐκφράζουν μερικοὶ στίχοι εἶναι τόσο ἀληθινὸ πὸν δὲν μπορεῖ νὰ μὴ μᾶς συναρπάξῃ.

— Ὁ ποιητὴς τῆς «Σχερεζάτ» καὶ τῶν τραγουδιῶν τοῦ Μπόέμ», ὁ Τριστὴν Λεκλέρ, μᾶς δίνει νέα χαριτωμένη συλλογὴ μὲ τὸν τίτλο «Χιουμοριστικά». Ἀξιοσημείωτη εἶν' ἡ εὐκολία πὸν μεταχειρίζεται τὸ λεύτερο στίχο σμιγμένο μὲ τὴ ρίμα, μεξαιρέτα μου σικὰ ἀποτελέσματα, καὶ τὸ χιούμορ καὶ ἡ λεπτὴ εἰρωνεία πούχει βάλει στὸν κάθε στίχο, χωρὶς αὐτὸ νὰποκλείει καὶ τὴ μελαγχολία πὸν κάποτε βαρειά ξεπετιέται ἀπὸ κεῖ μέσα.

— Ἕνας εἰδυλλιακὸς τόνος καὶ μὴ τρυφερὴ μουσικὴ κυριαρχεῖ στὴν ποιητικὴ συλλογὴ τοῦ κ. Α. Π. Γκαρνιέ «*Νορμαντικὲς ἐποχὲς*». Περιγράφει πῶς ἡ ἀνοιχτὴ ξυπνάει τὴ γῆ τῆς Νορμαντίας, ὕμνει τὸ θριαμβικὸν ἔρχομὸ τοῦ καλοκαιριοῦ, ψάλλει μὲ ὑποβλητικὲς στροφὰς τὸ χινόπωρο. «πὸν μὲ τὸ σβήσιμο τῶν πύ-

δμορφῶν ἡμερῶν ξεγυμνώνονται τὰ δέντρα, πὸν γεμίζουν οἱ ἀποθήκες ἀπ' τοὺς καρπούς καὶ ὁ μηλίτης ρέει σὲ τὸ πατητήρι». Ὑστερα περιγράφει τὴ σιωπὴ τοῦ χιονισμένου χειμῶνα.

— «Τὰ τραγούδια τοῦ περαστικοῦ» εἶν' ὁ τίτλος τῆς συλλογῆς τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ Ἐμίλ Φαγκέ. Ὁ σπουδαῖος αὐτὸς κριτικὸς φαίνεται πῶς ἔγραφε κάποτε στίχους μᾶλλον γιὰ νὰ διασκεδάσῃ, καὶ αὐτοὶ τώρα μαζεύτηκαν ἀπ' τὸν Ἀζώρζ καὶ βγήκαν σὲ βιβλίον δίχως νὰ προσθέτουν τίποτα σημαντικὸ στὴν ἀξία του. Ἀλήθεια, στὰ τραγούδια του αὐτά, ἐπιγράμματα καὶ vers de circonstance πὸν πολὺ, μὲλὴ τὴν κομψότητα τοῦ ὕφους καὶ τὴν ἐπιμέλεια τοῦ στίχου παρατηρεῖ κανένας τὴν ἔλλειψη αὐθόρητου λυρισμοῦ καὶ βαθύτερης ποιητικῆς πνοῆς.

— Μὲ τὸν τίτλο «Θύμησης» ὁ κριτικὸς κ. Ρομπέρ ντὲ Σουζά δημοσιεύει τόμο ἀπὸ ποιήματα γραμμένα γιὰ τοὺς μεγάλους maitres τῆς γαλλικῆς τέχνης. (Σατωμπριάν, Μπωντιλαίρ, Μιστριάλ, Μαλλαρμέ, Βερλαῖν καὶ ἄλλους) δίχως τὰ θέματα αὐτὰ κ' ἡ ιδιότητα τοῦ κριτικοῦ νὰφαίροῦν ἀπ' τὰ ποιήματα κεῖνο πὸν χρειάζεται γιὰ νὰ μὴν εἶν' ἕνα ποίημα ἀπλὴ ἔμμετρο πεζολογία. Ἀντίθετα μάλιστα, ἔχει κάνει μεγάλη ἐντύπωση ἡ ποίηση πὸν μπόρεσε ὁ κ. Ντὲ Σουζά νὰ βάλει σαυτὰ τὰ θέματα, ἀνοίγοντας καινούργιους ὁρίζοντες στὴν τέχνη.

— Ἡ καινούργια ποιητικὴ συλλογὴ τοῦ κ. Φαγκὸς «Γιολάντα στὴ νύφη» εἶν' ἕνα παθητικώτατο ἀνθομάζωμα, ὅπου ὁ ποιητὴς προσφέρει ὅλα τὰ λουλούδια «τίς λεπτὲς ἀκακίες, τὰ περιφρανα κρῖνα, τὰ λαμπερόχρωμα ρόδα, τίς γεμάτες θύμησης μουσουλίδες τὰ ὄριμα στάχυα» στὴ γυναῖκα πὸν ἀγαπάει, ἂν καὶ μὲλὴ τὴ θέρη του φαίνεται κάπου κάπου πῶς τὸ αἶσθημα δὲν εἶνε τόσο αὐθόρητο, μὰ πὸν πολὺ λογαριασμένο ἀπὸ τρῖν, καὶ αὐτὸ ζημιώνει ἀρκετὰ τὸν ποιητὴ.

— Μὲ σεμνὸ καὶ συγκρατημένον ποιητικὸ αἶσθημα πρωτοφανερώνεται ὁ νέος ποιητὴς κ. Ζὰν ντὲ Λασούς μὲ τὸν τόμο του «Προελόντια». Σαυτὰ μέσα καταπιάνεται μὲ τὰτάκα καὶ ποιητικὰ θέματα τῆς σνηθησιμένης ζωῆς καθὼς καὶ μὲ τὰ αἰώνια ἀνθρώπινα προβλήματα. Ἐξαιρετικὰ ἀξιοπρόσεχτος εἶν' ὁ παρασιακὸς τρόπος τῆς ἐχτέλεσης μερικῶν λεπτοκαμμένων ζωγραφιῶν, ἀνάμεσα σιὰάλλα τοῦ ἐξ-ἰχου «Συντριβανιοῦ».

— Ὁ κ. Σεμπαστιέν Βουαρόλ μᾶς δίνει μίαν τολμηρότατη ντανταϊστικὴ συλλογὴ μὲ τὸν τίτλο «τὰ καλίμψηστα καὶ τὸ τραπέζι τῆς Κίρκης». Εἶναι καὶ μέσα ἀσύνδετες λέξεις ἀπὸ διάφορες γλώσσες. Τυχαίνει ὅμως κάπου κάπου καὶ μέσα νὰ βρεθῇ καμμιά φράση μὲ νόημα. Ἀκόμα βρῖσκει κανεὶς καὶ τὰ κομμάτια : τὸ *νοιμητήρι*, ὁ *ταίριος* καὶ τὸ *τραπέζι*, πὸν, ἴσως ἐπειδὴ δὲν εἶναι πολὺ τολμηρὰ ντανταϊ-

στικά, κρύβουν μέσα τους κάποια σημασία και μάλιστα και κάποιο νοσταλγικό αίτημα.

— Με τον τίτλο «Ένας φίλος του Μπωντλαίρ» ο Έρνέστος Ραινώ στο *Mercur de France* μᾶς παρουσιάζει ένα αξιόλογο μᾶς λησμονημένο ποιητή, τὸ Γουσταφό λε Βαβασσέρ. Τὴν ποιησὶ του τὴν περιορίζει αὐτὸς μένα στενὸ τοπικισμό, στὴν πατρίδα του τὴ Νορμαντία καὶ ψάλλει τὶς ὁμορφίες της ἀπλὰ κ' εἰδυλλιακά. Ὁ λε Βαβασσέρ ἐχτιμότανε πολὺ ἀπὸ τὸ φίλο του τὸν Μπωντλαίρ κ' εἶχε μεγάλη ἐπίδραση αὐτόν.

— Τὸ περιοδικὸ «Les Marges» ἀφιερώνει τὸ φύλλο του τῆς 15 τοῦ Γενάρη στὴ μνήμη τοῦ ποιητῆ Ἄλφρε Ζαρρὺ πού πνίγηκε στὰ 1906. Με μεγάλη συγκίνηση μιλεῖ γιὰ τὸ συγγραφέα τοῦ *Ubu Roi* ὁ παλιὸς του φίλος Γκιγιὸμ Ἀπολλιναίρ. Ὁ κριτικὸς κ. Φαγκὺς μᾶς δίνει πολλὰς πληροφορίες γιὰ τὴ ζωὴ του καὶ γιὰ τὸ ἔργο του.

— Ὁ βαθὺς γάλλος φιλόσοφος Ζὺλ Σαζρὲ δημιούσιεψε τελευταῖα τὴ «θρησκεία ἐνὸς ἀθέου» βιβλίον, ὅπως λέει στὸν πρόλογό του, καμωμένο ὄχι γιὰ νὰ προσηλυτίσει μᾶς γιὰ νὰ παρηγορήσει τοὺς ἀδερφούς του μὲς στὸν ἀθεϊσμό. Δὲν εἶναι καθόλου, ὅπως θὰ ὑπόθετε καιεῖς ἀπὸ τὸν τίτλο του, δογματικὸ καὶ πολεμικὸ, μᾶς ἀντίθετα εἶναι γλυκὸ, γελαστὸ καὶ ἤρεμο. Ἀνάμεσα στὶς γραμμὲς του ξανοίγει καιεῖς τὴν πεποιθήση τοῦ συγγραφέα, πού ξεκαθαρίζοντας καλὰ μερικὰ σκοτεινὰ πού οἱ ἀνόητοι εἶχαν πυκνώσει μὲ τὰ σοφίσματά τους, ὑψώνει στὸν τόπο τοῦ Θεοῦ μιὰν κυρίαρχη Ἐπιστήμη—Φιλοσοφία.

— Καὶ μιὰ φιλολογικὴ γιορτὴ: Στὶς 21 τοῦ Γενάρη ἡ κοντέσσα ντε Νοάιγ ἔγινε δεχτὴ στὴ βελγικὴ ἀκαδημία, σὲ μιὰν ἐπίσημη συνέλευσὶ της μπρὸς στὴ βασιλικὴν οἰκογένεια καὶ τὴ διαλεχτότερη κοσμικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ βελγικὴ ἀριστοκρατία. Ἐβγαλε λόγο ὁ ἀκαδημαϊκὸς κ. Μωρίς Βιλμὲτ παινώντας τὰ χαρίσματα τῆς Γαλλοελληνίδας ποιήτριας. Ἡ κοντέσσα ντε Νοάιγ συγκινημένη εὐχαρίστησε γιὰ τὴν τιμὴ πού τῆς ἔκανε τὸ Βέλγιο.

— Τὰ παγκόσμια ἀνθρωπιστικὰ ρεύματα ἔχουν τὸν ἀντίπαλό τους στὴ βελγικὴ λογοτεχνικὴ παραγωγή. Σαυτὲς τὶς τάσεις χρωσιᾶμε τὰ τρυφερά καὶ μελεγχολικὰ «τραγοῦδια ἐνὸς βγαλμένου ἀπ' τὴν ἀπάτη» τοῦ Μὲξ Ἐλσκαμπ. Σαυτὲς τὶς τάσεις χρωσιᾶμε καὶ τοῦ Οὐμπέρ Κραίνς τὰ ρομάντζα «οἱ φίλοι μου» καὶ «τὸ μαῖτρο ψωμί» μὲ τὴ ζωὴ τῶν τρωχῶν καὶ ταπεινῶν περιγραφμένη καὶ ἀναλυμένη μὲ τὴ δυνατὴ ψυχολογία καὶ τὸν ἀληθινὸ πόνο, θαρρεῖς κάποιο Ντοστογιέφσκη.

— Ἀπὸ τὴ βελγικὴ παραγωγή ἀξίζει ἀκόμη νὰ ἀναφέρουμε τὶς «Ἐντύπώσεις μιᾶς νέας ζωῆς» τῆς Διδας Καικιλίας Μουάρ πού εἶτανε ζωγράφος κ' ἔχασε τὸ φῶς της πρὶν 15 χρόνια καὶ τώρα δίχως νὰ κλαίει ἢ νὰ καταριέται τὴ μοῖρα της μὲ γλυκὸ τόνο

δηγιέται τὶς ἐντύπώσεις τῆς νέας της κατῆστασης. Ἀκόμα τὰ «Πρελούνια» σημειώματα, εἶδος ἀπομνημονευμάτων τοῦ ἔσπετο Οκτᾶβ Μάους γραμμένα μὲ πολλὴ λεπτότητα καὶ τὰ ἐνθουσιαστικὰ τραγοῦδια καὶ πεζὰ τοῦ σκοτωμένου στὸν πόλεμο μεγάλου ἐθνικιστῆ καὶ καλοῦ ποιητῆ Λέο Σομερχάουζεν.

— Με ἀπλό κ' ἀληθινὸ ὕφος ὁ ἴσπανὸς μυθιστοριογράφος Μανουέλ Ἀζάνα μᾶς διηγίεται στὸ ρομάντζο του «ὁ κῆπος μὲ τὶς φράουλες» πὼς γίνετα' ἡ ἀνατροφή τῆς ἴσπανίδας κόρης μὲς στὸ μοναστήρι μὲ τὴ διδασκαλία τῆς σχολαστικῆς μεσαιωνικῆς ἐπιστήμης, ἐνῶ μέσα της ξυπνᾶνε οἱ ἐσωτερικὲς ὁρμές. Ἡ περιγραφή τοῦ μοναστηριοῦ καὶ τοῦ κῆπου του, οἱ τύποι τῶν διαφόρων ἀδελφῶν, ἡ μονοτονία τῆς μοναστηρίσιας ζωῆς, ὅλα εἶναι ζωγραφισμένα μὲ λεπτὴ καὶ σοφὴ τέχνη.

— Τὸ ἴσπανικὸ ὅμως ρομάντζο σκεπάζει ὀλόκληρο ὁ ὄγκος τοῦ ἔργου τοῦ μεγάλου ψιχογράφου Ραμὸν Γκομὲς ντε λά Σέρνα, πού ἀφοῦ ἔκανε τὸ γυροῦ δλων τῶν εἰδῶν τοῦ ρομάντζου, μὲ τὸ τελευταῖο του «οἱ δοῦλες» ξαναγυρίζει στὸ ψυχολογικὸ εἶδος μὲ δύναμη κ' αἰσθηματικότητα καὶ μὲ πλοῦτο ἀνάλυσης καὶ περιγραφῆς.

— Μὰ τοῦ Ραμὸν Γκομὲς ντε λά Σέρνα προπάντων ἔχει κάνει ἐντύπωση μιὰ τελευταῖα συλλογὴ μὲ τὸν τίτλο *Disparates* (Σκίτσα, φαντασίες, παιχνίδια) Συγκινητικώτατο εἶναι ἀπὸ κεῖ μέσα τὸ παρμιθὶ γιὰ τὸ γιὸ πού θᾶγε. «Σὲ μιὰ μεγάλη σάλα, ὅμοια μὲ κοιτῶνα νοσοκομείου, δίχως παράθυρα κ' ὅμως φωτισμένη μὲνα ἀδύνατο κυριακάτικο φῶς, ἀνταμάθηκε μὲ τὸ γιὸ πού θᾶγε, ἂν εἶχε γιὸ. Μιλήσανε λιγάκι... Ὁ γιὸς πού θᾶγε τοῦδειξε τὰ γράμματα πού τοῦχε γράψει ὅσο ἔλειπε στὴν ξενιτιὰ τῆς ζωῆς.. Τὰ γράμματα εἶτανε μισοσβυσμένα σὰ νᾶχανε γραφτεῖ μᾶζπρο μελάνι. Μὰ ὁ γραφικὸς χαραχτήρας ἀπ' τὸ γράμμα πού διάλεξε ἀνάμεσα ὅλλα εἶτανε γεμάτος εἰλικρίνεια, τρυφεράδα, μοναξιάς γεμάτος θύμησε...»

— Ἡ νέα φιλοσοφικὴ καὶ λογοτεχνικὴ σχολὴ τοῦ οὐλτραϊσμοῦ ἀντιπροσωπεύεται στὴν Ἰσπανία ἀπὸ τὰ περιοδικὰ *Ultra, Grecia* καὶ *Tableros* κ' ἀπὸ ἀξιόπρόσεχτους λυρικὸς ὅπως ὁ Γκουιλλέρμο ντε Τόρρε, ὁ Ροβέρντο κ' ὁ Χουβίντόμπρο. Ἄν καὶ προσπαθοῦν νὰ ἐπιβάλουν στὸν ἑαυτό τους νᾶκολουθήσουν τὸ δρόμο τῶν γάλλων οὐλτραϊστῶν, ἡ μεσημβρινὴ ὅμως θέρημη τους τοὺς κάνει κάπως πῶς αὐθόμητο τὸ λυρισμὸ καὶ τοὺς προφυλάγει ἀπ' τὰ θολὰ νερά τοῦ ντανταλισμοῦ.

— Μιὰ σπουδαιότατη κριτικὴ ἐργασία, πού ὁμοιά της δὲν ἔχουμε στὸ Ἑλληνικὸ, ἀποταλεῖ τὸ βιβλίον τοῦ σέρβου καθηγητῆ Ἰβάν Γκραφενάουερ «Ἰστορία τῆς σλοβένικης (σερβικῆς) λογοτεχνίας» Με μεγάλη παρατηρητικότητα καὶ κριτικὴν ἀντίληψη ἔσταζει τὴ γέννηση τῆς δημοτικῆς σερβικῆς λογοτεχνίας,

ἀκολουθεῖ τὴν ἐξέλιξη τῆς δειχνόντας τὰ ρωμαντικά, ρεαλιστικά καὶ συμβολικά στοιχεῖα καὶ φτάνει ὡς στοὺς συγκαιρινούς σέρβους ποιητές. Μᾶς γνωρίζει τὸ λαμπρὸ λυρικό Πρέξερν πὺ ἐξῆσε στὰ μέσα τοῦ περασμένου αἰῶνα, τοὺς παρνασσιακούς; Στριτάρ καὶ Γκριγκόρσκι καὶ τὸ Σίμο Ζένκο πὺ οἱ μουσικοὶ τοῦ στίχου ἔχουν κατὰ τὴν αἰσθηματικὴν εἰρωνεία τοῦ Χάινε. Φτάνοντας εἰς τὴν ἐποχὴν μᾶς ἀναφέρει τὸν ποιητὴ τοῦ «Ἡλίου καὶ τῶν σκιῶν» Ἀντώνη Ντεμπελζάκ, τὸν Ἀλμπρεχ, τὸν Δοβρένσκυ καὶ ἄλλους πὺ ἀντιπροσωπεύουν γενναῖα τὴν συγκαιρινὴ λογοτεχνικὴ κίνηση εἰς τὴν Σερβία.

— Ἄλλα καινούργια σερβικά βιβλία εἶν' ἡ δημοτικὴ μπαλλάντα «ὁ κράλης Μαθίας» ἐπικὸν ποίημα μὲ κάμποσους στίχους ἑξοχου λυρισμοῦ, μὲ ἐπιλογὴν τοῦ ποιητικοῦ ἔργου τοῦ Ἀσκερ, καινούργιες ἔκδοσες τραγουδιῶν τοῦ Λέβστικ, τοῦ Ζένκο καὶ τοῦ Ζούρσκυ, «Ἡ ζωὴ μου» τοῦ Ἰβάν Καγκάρ καὶ τὸ ρομάντζο τοῦ Ἀντώνη Μέβντετ «παλιοὶ καὶ νέοι».

— Ἡ «Clarté» δημοσιεύει τηλεγράφημα σταλμένον ἀπὸ τὴ Μόσχα τὸν περασμένον Αὐγουστο καὶ μόλις τώρα φτασμένον εἰς τὸν προορισμὸν του μὲ τὸ ταχυδρομεῖο, πὺ μᾶς ἀναγγέλει τὸ θάνατον τοῦ ρώσου ποιητῆ Ἀλέξανδρου Μπλόκ. Μὲ τὴν εὐκαιρίαν αὕτη δημοσιεύει τὴν μετάφρασιν ἑνὸς τραγουδιοῦ του «οἱ Σκῦθες» πὺ γράφηκε εἰς τὴν ὑπογραφήν τῆς συνθήκης τοῦ Μπρέστ Λιτόφσκη τὸ 1918. Νὰ καὶ μερικοὶ στίχοι ἀπ' αὐτό.

«Παλιὲ κόσμε, πρὶν χαθεῖς,
Ὅσο θὰ σβύνεις ἀκόμα γλυκὰ γλυκὰ,
Σταμάτησε, σοφὸς εἶν' τὸν Οἰδίποδα
Μπρὸς εἰς τὴν Σφίγγαν τοῦ ἀρχαίου αἰνίγματος

Ἡ Ρωσία εἶναι μὴ σφίγγα... Ματωμένη
Σὲ κοιτάζει, σὲ κοιτάζει ἀδιάκοπα
Μὲ ἀγάπην, μὲ μίσος.

Σὲ μᾶς! Ἐλάτε σὲ μᾶς. Ἀπ' τὴ φρίκη τοῦ πολέμου ἔλατε
εἰς τὴν εἰρηνικὴν μᾶς ἡσυχίαν ὅσο δὲν εἶν' ἀκόμ' ἀργά.
εἰς τὴν θήκην τὸ σκαθὶ σας, σύντροφοι. Θάμαστι ἀδέρφια.
Ἄλλοιῶς— Ἐμεῖς δὲν χάνομε τίποτα
καὶ ξαίρομε νάμιστε καὶ ἀπιστοί—
Αἰῶνες καὶ αἰῶνες ἡ ἀρρωστη γυνὴ σας
Θὰ σᾶς καταριέται, θὰ σᾶς καταριέται.

Γιὰ τελευταία φορὰ! Κόσμε παλιέ, ἔλα
εἰς τὸ ἀδερφικὸν ξεφάντωμα τῆς ἐργασίας καὶ τῆς εἰρήνης...
Γιὰ τελευταία φορὰ! εἰς τὸ χαρῶδες ἀδερφικὸν ξεφάντωμα
Σὲ καλεῖ μὴ βάρβαρη λύρα.»

— Ὅλο καὶ καινούργοι ρῶσοι λογοτέχνες μᾶς παρουσιάζονται σὰ γιὰ νὰ διαψεύσουν αὐτὸ πὺ κατηγοροῦνε κάποιον τῆς σοβιετικῆς Ρωσίας πὺς τάχα ἔχει σταματήσει τὴν πρόοδο τῶν γραμμάτων καὶ τοῦ πο-

λιτισμοῦ. Ἐνας ἀπ' τοὺς σπουδαιότερους εἶν' ὁ ρομάντζογράφος Σεμιὸν Γιούσκεβιτς. Γεννημένος εἰς τὸ 1869 ἔχει γράψει πολλὰ ρομάντζα, ἀνάμεσα εἰς ἄλλα «οἱ Ἑβραῖοι» «Ἄλλοντες Ντρέυ» «ὁ δρόμος». Ὁ Mercure de France μᾶς δίνει ἕνα ρεαλιστικώτατον ὄσον καὶ ψυχολογικὸν δῆγημά του, «Τὸ αὐτοκίνητον».

— Σὲ μὴν ἀξιοσπούδαστη κριτικὴ μελέτη γιὰ τὸν Αὐγουστο Στριντμπεργκ εἰς τὸ γαλλικὸν «Monde Nouveau» ὁ κ. Α. Μπίμενφελδ, παίρνοντας ἀφορμὴν ἀπὸ μὴ σύγκρισιν πὺ τοῦ κάνει μὲ τὸ Νίτσε μᾶς δηγιέται καὶ τὸ ἀνέκδοτον αὐτό: Ὁ Νίτσε θέλωντας νὰ μεταφραστῆ εἰς τὸ γαλλικὸν ἔγραφε εἰς τὸν Στριντμπεργκ, πὺ μὲν τότε εἰς Παρίσι, παρακαλῶντας τὸν νὰ λάβῃ αὐτὸς τὴν μετάφρασιν. Ὁ Στριντμπεργκ ὁμῶς ἔν κ' ἤξιμε ἀρκετὰ καλὰ τὰ γαλλικά ἀφοῦ εἶχε γράψει εἰς τὸ γαλλικὸν καὶ μελέτην γιὰ τὴν Γαλλοσοῦδικὴν σχέσιν, δίστασε νὰ καταπιστῆ εἰς τέτοιο μέγαλον ἔργον. Γιὰ νὰ δεχθῆ, ἔτρεπε νὰ βρεθῆ ἕνας καλὸς γάλλος συγγραφεὺς πὺ νὰ ρετουσάρῃ τὴν μετάφρασιν. Μὰ γι' αὐτὸν χρειαζότανε χίλια φράγκα. Κ' οἱ δύο μεγάλοι δὲν μπορέσανε νὰ βροῦν τὸ ποσὸν αὐτό.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ρωμπερτάνθ Γαγκόρ : ΔΥΡΙΚΑ ΔΡΑΜΑΤΑ (Ἡ Σίτρα — Ὁ Σανγιάζι) Ἐκδ. Ἀθηναϊκοῦ βιβλιοπωλείου Χ. Γανιόρη καὶ Σιας Δρ. 3. Δυὸ μικρά, ἀληθινὰ ἀριστουργήματα, τοῦ μεγάλου Ἰνδοῦ ποιητῆ Γαγκόρ, μεταφρασμένα ἀπὸ τὸν Κώστα Τριχογυλίδην. Τὰ συσταίνουμε θερμῶτα.

Ἐργ. Ἰψεν : ΓΙΑΝΝΗΣ ΓΑΒΡΙΗΛ ΜΠΟΡΚΜΑΝ. Δράμα εὐ τῆς σερβικῆς πρᾶξις. Μετάφρασις Γ. Ν. Πολίτη. Ἐκδοσις Ἀθην. Βιβλιοπωλείου Χ. Γανιόρη καὶ Σια Δρ. 3.50 Ἐνα ἀπὸ τὰ θανατώτερα ἔργα τοῦ Ἰψεν, μεταφρασμένον εἰς ἀνεγάρδιασιν δημοτικῆν.

Α. Ν. Βουτυρά : Οἱ ΑΛΑΝΙΑΡΧΕΣ. Ἐκδότης Στέφ Πάργας, Ἀλεξάνδρεια, Δρ. 5.

Pierre Pascal : ΤΑ ΘΘΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΣΟΒΙΕΤΙΚΟΥ ΗΘΙΣΤΕΥΜΑΤΟΣ. Μετάφρ. Ι. Ι. Ἐκδότης Στ. Πάργας, Ἀλεξάνδρεια, Δρ. 1.

Μ. Πισμοτζόγλου : ΓΕΡΜΑΝΟΙ ΠΟΙΗΤΑΙ μὲ ἀντιγραφα εἰκόνων μεγάλων ζωγράφων : Ἀθῆναι 1922. Δρ. 10. Ἐνα βιβλίον καλλιτεχνικόν, καλλιτεχνικώτατον τυπωμένον πὺ κλείνει μέσα εἰς τὰς σελίδας του ὅτι καλύτερον ἀπὸ τοὺς Γερμανούς ποιητὰς ἔχοντες μεταφράσει Ἕλληνας ποιητὰς (Μαβίλης, Χατζόπουλος, Χρηστομάνος, Γλαῦκος Πόντιος, Μαλακάσης, Καμπύσης κλπ).

Ι. Βλαχογιάννης : ΤΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΤΟΥ ΚΑΡΑΙΣΚΑΚΗ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ. 1922 Δρ. 4. Μόνον πὺ τῶν βγάλει ὁ Βλαχογιάννης τὸ βιβλίον αὐτὸ εἶναι ἡ καλύτερη ἐγγύτησις καὶ ἡ καλύτερη σύστασις.

Α. Γε. Καμπούρογλου : ΝΕΑ ΘΡΥΨΑΛΑ. 1922 Δρ. 3. Ἐνα βιβλιαράκι μὲ 136 σελίδας, γεμάτες παρατήρησιν, κριτικὰ, μετὰ σοφίαν. Τὰ πολλὰ λόγια εἶναι φεάκια

λέει τὸ ἐξάφυλλο κι ὁ συγγραφέας μέσα στὸ βιβλιαράκι του τὰ καταφέρει πολλές φορές, μὲ λίγα λόγια νὰ μᾶς λέει πολὺ παραπολλά πράματα.

Μία 'Αλή Χαντί : ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΤΩΝ ΠΑΘΩΝ (μετάφρ. Κ. Τρικογλίδη "Ἐκδ. Ἀθην. βιβλιοπωλείου Χ Γανιάρη καὶ Σα Δρ. 5) Ἔνα βιβλίο ἡδονιστικό, πλημμυρισμένο ἀπὸ λυρισμό. Δὲ διαβαζεται ρουφιέται. Ὅρισμένα, ὁ Γανιάρης μὲ τὸ βιβλίο αὐτὸ θὰ κάνει τὴν τύχη του. Σὲ λίγο, σ' ἔνα δυὸ μῆνες τὸ πολὺ, θὰ μᾶς σεβίρει καὶ δευτέρα ἔκδοση.

Γ. Κατηφόρη : ΤΡΑΒΩΝΤΑΣ ΣΤΗΝ ΤΡΕΛΑ, καὶ οἱ ΚΑΜΠΑΝΕΣ ΤΟΥ ΦΟΝΟΥ. Δηγήματα. Πρόλογος. Γ. Τσουκαλά.

Ἄ δὲν πρὶκειται γιὰ μιὰν ἀκατανίκητη ἐσωτερικὴ του ἀνάγκη, θὰ συμβουλευίκαμε τὸ συγγραφέα πὺ φαίνεται προικισμένος μὲ πολλὰ δηγηματογραφικὰ χαρίσματα, παραιτώντας τίς ἐπικίνδυνες αὐτὲς ψυχολογικὲς ἀνάλλοιες τῶν ἄρρωστων τύπων πὺ προϋποθέτουνε πέννα Δυστογιέβσκη, νὰ κοιτάξει τὴ γύρω του ζωὴ μὲ μάτι ψύχραιμο καὶ ὀλίτελα ἀτομικό, καλλιεργώντας τὸ κοινωνικό του αἴσθημα πὺ φαίνεται νὰ τὸ ἔχει ζωηρὰ ἀναπτυγμένο. Τὸν πρόλογο τοῦ κ. Γ. Τσουκαλά τονὲ χτύπησε ὁ κ. Ξενοπούλος, ὅπως καθετὶ γὰ κι ὄσω ἀπὸ τὴ νουτροπία του. Πολὺ φυσικά. Ἄς προσέξει καὶ τὴ γλώσσα του ὁ συγγραφέας. Μὲ μιχτὴ γλώσσα δὲ γίνεται τέχνη.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ

«Κομμουνιστικὴ Ἐπιθεώρηση» Προχτὲς κυκλοφόρησε τὸ τεύχος τοῦ Μάρτη 1922. Ἐίναι τὸ μηνιατικὸ θεωρητικὸ ὄργανο πὺ βγάνει τὸ Ἑλληνικὸ Σοσιαλεργατικὸ Κόμμα. Τὰ περιεχόμενά του ἔχουνε πολὺ ἐνδιαφέρον καὶ εἶναι τὰκόλουθα :

Τὸ ἔργο πὺ ἔκομε ἢ τελευταία διδασκίση στὸ Ἑλλονικό Σοσιαλεργατικὸ (Κομμουνιστικὸ) Κόμμα, ἀπὸ τὸ Γ. Γεωργιάδη. — *Ἱμπεριαλισμὸς καὶ Καπιταλισμὸς.* Ὁ Πρόλογος τοῦ Ασνὶν στὴν τελευταία ἔκδοση μὲ τὴν παραπάνω ἐπιγραφή γνωστοῦ ἔργου του. — *Ἡ οἰκονομικὴ καὶ κοινωνικὴ βάση τῶν Φασιστῶν στὴν Ἰταλία,* ἀπὸ τὸν Ἀρννίκο Ρόσσο. — *Ἡ παγκόσμια κρίση τῆς κατοικίας.* Ἡ Μεταβολὴ στὴν οἰκονομικὴ πολιτικὴ τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας ἀπὸ τὸ Βάργκα. — *Ἡ Μαρξικὴ θεωρία γιὰ τὴν Ἀξία* ἀπὸ τὸν Κ. Ραποπόρ. — *Ἡ ἱστορικὸς Ὑλισμὸς* ἀπὸ τὸ Ἀρ. Σίδερη. — *Διεθνῆς σοσιαλιστικὴ κίνηση* ἀπὸ τὸ Γ. Γεωργιάδη καὶ Βιβλιογραφία.

Ἡ «Κομμουνιστικὴ Ἐπιθεώρηση» εἶναι περιοδικὸ πὺ ἐνδιαφέρει ὅλους τοὺς ἐπιστήμονας καὶ διανοούμενους πὺ θέλουνε νὰ μελετήσουνε τὰ νέα μεγάλα κοινωνικά προβλήματα.

Ο ἜΓΗΤΑΥΡΟΣ,

Διαβάζουμε στὴ «Φωνὴ τοῦ Ἐργάτη» τῆς Νέας Ὑόρκης πὺς στὴν τρίτη χοροεσπερίδα του πὺ θὰ γίνεῖ στὸ Palm Garden (στις 3 τοῦ Ἀπριλίη (ν. ἢ) θὰ κειχτὴν ὁ ποῦτος

Ἑλληνικὸ σοσιαλιστικὸ ἔργο ὁ «Γήταυρος» τοῦ Ρήγα Γκόλφη. «Διὰ τὸ δύσκολον αὐτὸ ἔργον, γράφει ἢ «Φωνὴ τοῦ Ἐργάτη» ἤρχισεν ἤδη προπονούμενος ὁ ἐρασιτεχνικὸς σοσιαλιστικὸς ὁμιλὸς μας, δὲν ὑπάρχει δὲ καμμία ἀμφιβολία οἱ θὰ παρουσιασθῇ καὶ αὐτὴν τὴν φορὰν ἐπαξίως τῆς φήμης του ὅπως συνέβη μὲ τὸ *Χωρὶς Πατρίδα* καὶ μὲ τὸν *Αυτρωμὸν* τοῦ Ταγκοπούλου.

ΛΑΘΟΣ

Στὸ πεζοτεράγιοδο «Συλλογίμαι...» τοῦ Πάνου Ταγκοπούλου, πὺ δημοσιεύθηκε στὸ περασμένο φύλλο (σελ. 65, στήλῃ 2) νὰ διορθωθῇ ἢ ἀράδα 6 ἔτσι ; Ὁ Ἄριελ πὺ ὄθε περῖσει σκορπάει χαμόγελα *Ἐίρηνικά...*

Γράφετε σύντομα καὶ καθαρογραμμένα γράμματα.

ΣΤΟΥΣ Κ. Κ. ΣΥΝΤΡΟΜΗΤΕΣ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ.—Τὴ συντρομὴ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἔμεις τὴ λογαριάζομε 50 δραχμὲς τὴ χρονιά κι ἀνάλογα τὸ ἔξάμηνο. Τὰ δολλάρια, οἱ λίρες καὶ τὰ χρυσὰ φράγκα δὲν μποροῦνε σήμερα νὰ πληρωθοῦν, ὅταν ἢ στεργλίνα, τὸ δολλάριο καὶ τὸ φράγκα ἔχουν ἀνεβεῖ τόσο ψηλά, οὔτε πάλι μποροῦμε ἔμεις νὰ τρέχουμε κάθε ὥρα στὸ Χρηματιστήριον καὶ νὰ παρακολουθοῦμε τὸ ἀνεβοκατέβασμά τους. Γιὰ τοῦτο ἄς μένουν αὐτὰ, ἔτσι γιὰ φιγούρα στὸν πίνακα, κι ἄς μᾶς στέλνουνται οἱ συντρομὲς σὲ δραχμὲς.

— κ. Π. Κλ. Ὅχι καὶ τόσο καλό.— κ. Α. Πόθ. Τὴν Ἐνθάρρηση πὺ μᾶς ζητᾶς, σοῦ τὴ δίνουμε πλέρια. Προσπάθησε νὰ γράφεις καλύτερους στίχους καὶ νὰ ἀποφεύγεις τίς χασμαδιές.— κ. Κ. Ἐμ. Τὸ «Στις ἀλοσίκες...» θὰ δημοσιευτῇ ἀργότερα. Τὸ ἄλλο ὄχι.— κ. Κ. Μακ. Ἡ «Ριμπιὲ» θὰ δημοσιευτῇ ἀργότερα.— κ. Γ. Χονδ. Καὶ τὰ δυὸ καλοῦσαικα ὄχι καλά.— κ. Νονυς. Περιμένουμε κανένα ἄλλο, καλύτερο.— κ. Α. Δον. Κάτι λέει, ὄχι ὅμως καὶ πολλὰ πράματα.— κ. Μ. Γ. Ἔτσι κ' ἔτσι.— κ. Ἀλ. Σαφ. Μὴ βιάζεσαι. Σιγὰ σιγὰ θὰ γράφεις καὶ καλά τραγουδάκια.— κ. Δαν. Μακριὰ, πολὺ μακριὰ, σὺν κορδόνια. Κοντινὲ τα λίγο, νὰ ζῆσεις. Καὶ θὰ δημοσιευτοῦν.— κ. Π. Βον. Ἔνα ἔνα νὰ μᾶς τὰ στέλνεις, ὄχι ὅλα μαζί. Ἄν ἔνα ἀπὸ τὰ τρία θὰ δούλευε περισσότερο, θάβγαίμε καλύτερα, τίσις μᾶς.